СИГНАЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетараш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

КІиранди 25 ЯНВАРЬ № 8 (2320) 1959 шу

Мах 20 кеп.

Семилеткан хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тІехьа шерагІа йоаржаергья вай социалистически яхь! Дукхагіа продукци лургья вай воашта дукха езача воай Даьхенна!

ЛакхагІа айбе агитационни болх

Денгара денга шерлуш латт РСФСР Лакхехьарча Советеи моттигашкарча Советашкеи хоржамаш дарна еш йола кийчо. Хоржама кампанена юкъе хьпнаре дакъалоацаш ба вай республике-ра къахьегамхой. 1 марте Коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта цхьабарт а болаш кхадж тассарца цІаьхьа а дІагойтаргда цар шоаш Коммунистически партена гонахьа айхха кхотабенна хилари, хІаьта шоаш беррига низ тІабахийтта ОСКП аргІан йоацача XXI съезде чІоагІъергйола вай мехка коммунизм хьалъяра сийлен программа чакхъяккха кийча хилари.

Хоржама кампанеш массаз а бокъонца уйла тІайохийташ кийчо а еш, берригача къахьегамхоша дакъа а лоацаш чакхъюл вайцига. Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша дІадахача шерашка санна кийчо йойя, укх шера а иштта дика чакхдаргда хоржамаш. Массайолча моттигашка из кампани дика чакхъяларна эттара хьалха де дезар фу да аьича, из да бахача наха юкъе шерра агитационнии пропагандистскии балхаш дар.

Партийнии, советскии, профсоюзнии, комсомольскии болхлоех, производствен новаторех, советски интеллигенцен викалех латтача, массехк эзар саг юкъе волча агитаторийн пропагандистийн арме де дезар, Коммунистически партени Советска правительственни чухьарча а арахьарча а кІоаргача хьалкъалерча политиках, экономикеи культурен лакхъярна вай мехко даьхача доккхийча толамех къахьегамхой дІакхетабар да. Бокъонца дІакхетабе беза харжархой а беррига баха нах а вай мехка промышленность, юрта боахам, культура лакхъярна Коммунистически партес мел йоахко ю. Цунах тарра дувца деза дІахо йодача хана советски халкъа хьалхашка латта дерригача дунен историн чухь боккха лоархІам бола сийлен декхараш.

Предприятешка, колхозашка, совхозашка, учрежденешка шоаш еча беседашца а докладашца а агитаторашеи пропагандисташеи цифрашцеи бакъдарашцеи теша а беш дувца деза Ленина къамий политика парте нийса чакхйоаккхаш хилар. къамий республикай, областей, округай экономика а культура а дегІайолаярна партес хаддаиза йоахко еш хилар. ХІара беседаца, докладашца, лекцеца дувца деза пролетарски интернационализма идеяш. гойта беза советски халкъий доттагІален низ.

Шоаш мехка дай хиларах тарра собранешка, совещанешка Советски наха масса оагІорахьара бувцаргба советий болх, дувцаргда ерригача паччахьалкхенна, вай республикана, района лоархІаме дола дешаш, дІадаха хоржамаш хилча гІоне вайна кагІдаьнна докхий гІулаккхаш а балхацара кхоачамбоацараш а. Агитаторашн пропагандисташи декхарийла ба хІара харжархочун кхаттара доагІача бесса жоп дала.

Хоржама кампани чакхйоаккхаш агитационнии пропагандистскии балха ерригача формаех бизза пайда эца декхарийла я партийни организацеш. Предприятей цехашка, колхозашка, совхозий отделенешка, бригадашка баь да Іеш, нах бахача дІа а ухаш лелабе беза агитаторашеи пропагандисташеи политически болх. Беррига политически болх хоржамий участкашкарча агитпунктташка гІолла бе беза.

Хоржамаш массаз ду вІашагІъехк хоржамий участкашка агитпунктташ. ДІадаха хоржамаш долаш а вІашагІиййхкар хоржамий участкашка агитпунктташ. Цхьабакъда дукхагІа йолча моттигашка, къаьстта юрташка хоржамаш чакхдоаллашехьа а болх сецийтар цар. Грознен нагахьа йолча юртарча районашкеи мара йисанзар агитпунктташ. Цу агитпунктташа хоржамаш чакхдаьлча а хадданза политически болх лелабу къахьегамхошта юкъе, хІаьта массаз а царца бувзам лоаттабу. Цу тайпара агитпунктташ я Сталински районерча Ленина цІерах йолча Культурни Дворече, «Красный молот» яхача заводе, Нохч-ГІалгІай педагогически институте иштта кхычахьа. Цар шоай болх хьогтехьа а дІаболабаьб. Грознерча мехкдаьттан института партКомо вІашагІъеллача дилла болх беш йолча агитпункто планаца дІаболабаьб шоай участкерча харжархошта юкъе агитационно-пропагандистски а культурни а болх. Агитатораша харжархой спискаш оттаяй, декабрьски Пленума решенех, семилетни планах лаьца беседаш ю, иштта кхы балхаш ду.

Цхьабакъда дилла балхаш деш йола агитпунктташ геттара кІезига я вай республике. Йиъ бІаьннеі совгІа агитпункт я хоржама кампани чакхйоаккхаш республике хила езараш. Дукхача юрта районашка а хьогге болабаьб агитпунктташа болх. Надтеречни районерча Горагорск яхача поселкеи Знаменка яхача юртеи агитаторашн шо-шоай участкашка хоржамхошца беседаш е болабеннаб. Иштта дика дІаболабеннаб из болх Наурски, Шелковской, Гудермесски, Сунженски. кхы дукхача районашка.

Партийни организацей декхар да агитпунктташа болх планах лелабергбола гІулакх оттаделга. ХІара агитпункте ший ханнахьа докладаш, беседаш, лекцеш, консультацеш елга Іалашде деза, хІаьта иштта кино, концерташ, кхы культурни балхаш леладе деза.

Беррига политически болх бахача наьха къаьст-къаьстача тоабай хьашташка тІатовжабаь хила беза. Баха нах цхьабараш къаьна ба шоллагІа бараш къона ба, дийшан дешанзен ба. Цунга хьежжа царна юкъе беш бола политически болх хила беза эргало йолаш. Къаьстта теркам тІабахийта беза укх шера мара хоржамашта кхадж ца тоссаш болча кагирхошта, кхалнаха юкъе беча балха.

Дукха нах хургба укх шера агитационнии пропагандистскии балха юкъе эза. ХІара агитпункте хургба иттанешца лоархІам болаш агитаторашн. Партийни организаци декхарийла я барт-цхьоагІо йолаш а идейни чулоацам лакха болаш а болх лелабарна агитколлективашта новкъостал де. Хоржама кампани чакхйоаккхаш беш бола беррига политически болх семилеткан хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъергьярна къахьегамхой оарцагІбахарнеи цар хьинар айдарнеи тІатовжабаь хила беза.

Харжархошта юкъера политически болх дика вІашагІболларца а из дІабахьарца а дизза дакъа лоацаргда агитаторашa хьатІадоагІа хоржамаш чакхдоахаш коммунистийн парте боацарийн блока керда коталонаш йоахаш.

Керда болхло вац Джабраилов Асхьаб МагІалбикерча Ленина орден лелаеча 1-ча мехкдаьттан промысле. ТІом болча шерашка н. Джабраилов болх беш хиннача болхлошта шаьра дагадоагІа цун дика гІулаккхаш. Цу хана насосашца болх беш вар из.

Дукха ха яц цунах оператор хиннна. Керда болх бе ше волавенна-ча дийнахь денз балха нормаш тІехкхоачашъеш, мехкдаьтта даккхара говзал Іомаеш, хадданза болх дикагІа вІашагІболлара уйла еш хьавоагІа н. Джабраилов. МоллагІа производственни гІулакх тІехдика кхоачашдаро балха овсарал лакхъелга а иштта кхыдола дика гІулакхаш а дІахьекхад цо болхлошка.

Сурта тІа: оператор Джабраилов Асхьаб.

В. САВЧЕНКО сурт а текст а.

Механизаторий дош

Коммунистически къахьегама бригадан цІи якхийтарна эттарг хьалха социалистически яхье эттар «Назрановски» совхоза, нов. Оздоев бригадир вола, 5-гІа тракторни бригада.

Бригадерча механизатораша дош деннад 1959 шера балха овсарал 20 процент лакхъе а горюче-смазочни материалаш кхое а, аьнна.

10-ча январе йистеяьлар бригада ерригача тракторашн тІехьаювза инвентари тоаяь.

ССКП XXI-ча съезда сийна тІаийца декхараш кхоачаш а деш, комбайнаш а йол хьокха машинаш а тоаеш ба бригадера механизатораш.

АЛБОГАЧИЕВ,
«Назрановски» совхоза парторганизацен секретарь.

ССКП XXI-ча съезда сийна

Сийленца накъа болх партен XXI-ча съезда

ССКП XXI съезда сийна ше тІаийца декхараш кхоачаш а деш, барт тайна, цхьоагІо йолаш къахьегаш я Ачхой-Мэртановски районерча промкомбинатта болхлой коллектив.

ДІадахача 1958-ча шерара план 116,9 процент кхоачаш а йир, хІаьта укх кердача шераарча планах лаьрхІа 266 эзар сома продукци ара а хийцар цу комбинатта болхлоша. Январь беттара план ханал хьалха кхоачаш а яь, съезд хьаеллача денга сийленца накъа баха лаьрхІад цар.

Цу гІулакха еш латташ а, яь йистеяьнна а дукха цехаш я комбинате. Хьалъяь яьнвай бешкайн столярнии цех. Валерчук яхача лесоучастке болх бе йолаеннай хьуна херх хьокха керда цех, иштта кхы дукха цехаш а хьайийлай комбинате. Цу гІулакхаша торо хулийтаргья укх семилетках арахецаш йола продукци шозза-кхозза совъяккха.

Барттайнача, цхьа дезал санна йолча болхлой коллектива юкъе къахьегаш ба эрсий, нохчий гІалгІай, черсий. иштта кхыча къамах бола нах. ХІара сменах йола балха нормаш тІехкхоачаш а еш, дика къахьег клепкаш ераша Патмин Павела, Мухаджиев Ширване, шофера Шахтемиров Супьяна, электропильщика Ахматовс иштта кхыбараша а.

«Доккхийча балха толамашца накъа гІортда вай ССКП XXI-гІа съезд хьаеллача денна!»

Из лозунг оттаяй райпромкомбинатерча болхлой коллективо шийна хьалхашка.

НОВОСЕЛЬСКИЙ Б.

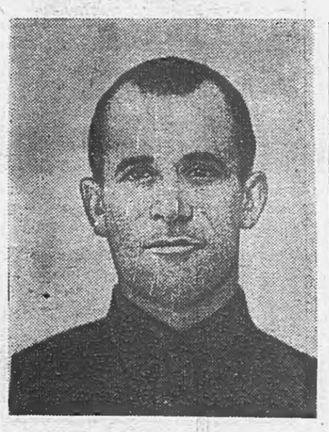

Ялхайтта шу даланза вола Дудаев СаІит Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе балха вера 1936-ча шера. Сиха слесара говзал а Іомаяь, дика болхло хилар зІамитача сагах.

1957-ча шера юха а дІаболабир СаІита дукха езача заводе болх. Керда говзал а Іомаяь парафин йоаккхача цехе оператора помощникалла болх беш ва из хІанз.

Дукха ха йоаццаш парафин йоаккхача балха говзал дІайовзийта а керда говзал хьаца а заводо викал ваь вахийта Куйбышевски мехкдаьтта чакхдоахача заводе хиннав нов. Дудаев. Цу заводаца социалистически яхь лаьца шийн завода цІерах декхараш тІаийцар СаІита.

Массаза а балха нормаш тІехкхоачашъярца заводе цІи хеза волча нов. Дудаевс кІанз ССКП XXI-ча съезда сийна къахьегама вахте а этта доккхий толамаш доах.

Сурта тІа: оператора помощник Дудаев СаІит.

Хь-Б. МУТАЛИЕВ.

Партес хьехаш

Къахьегамах
Даим тешам бенна,
Сагах лоархІаш
Йоккхагі йола дунен ганз,
Латташ я вай Парти,
Саго шийна
Оарцагібоахаш
Цунах боалла
Турпал низ.

Партес хьехаш,
Халкъо юстар кхессар,
Эрсий лаьтта
Футтар даь из
Дахчан нух.
Сага болча тоама
Дукъа дежар
Сийна фордаш,
Іунал эттар
Масса мух.

Бетта уллув гІолла
ТІех а ювлаш,
Вай ракето
Маьлхагахьа
Бехк ший бухь...
Иштта да уж
Вайна ховраш,
Гураш,
Вай кулгаша
Ужаш дукхагІ
ДегІакхухь.

Цудухь вай вахар
Къаьга, сийрда,
Цудухь вайна
Кхоане баьде
Бийса яц.
Цудухь
Долха деррига шераш
Вайгахь хургда,
Вайгар ужаш даха
Низ укх малха бац!

Дика балхаш

Дика къахьегаш ба укх деношка «Шалински» совхоза 2-ча отделенен огородни бригадан болхлой. Дахача шера гектара тІара 250—260 центнер помидораш чуийцар цу бригадо.

Партен XXI-гІа съезд хьаелла ди хьалха хьадоала баьца даараш дІаде парникаш кийчъяра балхаш дизза чакхдахарца дезде лаьрхІад бригадо.

ХІанз парникий котлованаш цІенъяь яьнвай, 300 тонн совгІа кхо а кийчдаьд. Уж балхаш кхоачашдеш дика къахьийгар 125—130 процент нормаш кхоачашъеш болча Темирсултанова Асманеи, Абдулазимова Кабуси, Асалова Зазуси. Денна цаІи ахи норма кхоачашъю Дедышева Розаси, Дудаева Хавраси, Мадаева Шапаіатеи, трактористаша Молаев Султанеи, Синбаригов Іалашеи.

Январь бутт чакхбоаллаш баьца даарий ги дІаде йолалургья бригада.

ТКАЧЕНКО М.

Нийса баь соцам

Кировоградски областерча Ново-Украински районерча ССКП XX-ча съезда цІерахча колхоза тракторни бригадан бригадиро нов. Гикаловс ССКП ЦК декабрьски Пленуме даь къамаьл газета тІа ше дийшача кІоарга уйла йир Наьсарен районерча «Октябра 40 шу» яхача совхоза трактористо Шаухалов Салмана.

— ХІаране 100 гектара тІа хьажкІаш кхеаьй-кх цар, — йоахар цо ше-шийца, — хІара гектара тІара 40 центнер чу а ийцай. Со хьажача фу дар хьогІ Гикалова бригадо санна болх бе?

Ший уйла совхоза керттерча инженера нов. Колпаковна дІахайтар Салмана. Шийна хетар а, ше лерхІар а, из докхха декхар кхоачаш дулургдий-теш сога аьнна хетийташ, ше шекворхаа гІулакхаш а дІадийцар Салмана.

Гикалова бригаде лакхера говзал йола механизатораш а ба, комплексни механизаци е эшаш мел йола юрта боахама машинаш а я. цар болча балхашта механизаци а еш, къахьегама овсарле планах лаьрхІачул 4 процент лакхъе;

хьаеш йолча продукцега шийга дІабодаш бола мах чухнахьа бакхара чотах 5 миллион сомал кІезигаІа доацаш паччахьалкхен рузиъа кходе. Рационализаторийн изобретателийн семилеткан цІерахча фонде 1959-ча шера 1.100 эзар сомал кІезигаІа ца луш ахча дІачудала;

оахош хьа а даь, шишша квартир йолаш дола ялх цІенош ер шу юкъе кхачалехь наха чубаха дІадала.

Тхона шаьра ховш да, оахош тІаийца лакхара декхараш кхоачашдарна геттара чІоагІа низ а хьисап а тІадахийта дезаргдолга, йолаш йолча торонех дикагІа пайда эца а технологи тоае а езаргйолга. Коммунистически къахьегама бригада яха сий дола цІи якхара тІехьа къовсам а лоаттабеш, тІаийца декхараш сийленца кхоачашдарна а, цунца ворхІ шера плано тІадожаду декхараш дика ка йоалаш кхоачашдарна а шоай беррига низ тІабохийтаргба тха технологаша.

1959-ча шера — семилеткан хьалхарча шера — план ханал хьалха кхоачашъяра тІехьа деррига ерригача халкъо оттаева социалистически яхьа юкъе бахарна тІахьех нефтемаслозавода коллективо республикерча промышленностан, транспорта, гІишлонаш еча организацей беррига болхлой.

Ерригача промыслаша, заводаша, бурув деттача контораша, машин-наьнъа а автомобильни а транспорта, гІишлонашта эша хІамаш хьаеча индустрен, йайча, моттигерча, кхачан, хьуна, хьух хІамаш еча промышленностан предприятеша кердача шера хьалхарча деношкахьа а денз лерттІа дика болх белга, планаш кхоачашъелга, цунга шийга дІабода мах лоха а болаш, хьаеш йола продукци геттара дика хулийтилга Іалашдергда вай.

Семилеткан хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тІехьа шерагІа йоаржаергья вай социалистически яхь! Дукхагіа продукци лургья вай воашта дукха езача воай Даьхенна!

Грозненски нефтемаслозавода болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхерча наьха профсоюзно-боахаман активе дийца а дийцаь тІаийцад ер кхайкарал

Техника кийчъяьй

ССКП XXI съезда сийна тІаийца социалистически декхараш кхоачаш а деш, 20-ча январарга кхачале 51 трактори, 27 комбайни, кхыйола юрта боахама машинаш тоаяьй Наурски МТС механизатораша.

Дика болх барца белгалбаьлар Толмачев Ф. И., коммунист Абдуллаев Махмуд, МТС воккхагІа вола механизатор Толонников, слесарь Неровный И. И.. слесарь Следенко, медник Михайленко, иштта кхыбараш.

НИКОЛАЕВ К.

Ший дош кхоачашду коллектив

Дукха ха йоацаш Грозненрча станцен локомотивни депо хиннача собране Москва-Сортировочная яхача депорча къонача машин-наьнъахоша дІадоладаь дика гІулакх шоаш дувцаш, керда социалистически декхараш тІаийцар паровоза оатхалаш кийчъеча цеха бригадан коллективо: балха шлан хІара бетта 150 процент кхоачашъе, чурча торонех пайда а эцаш материалаш кхо а еш хІара бетта 5 эзар сом ахча кходе, гул а деш 3 тонн тиша аьшк дІатела.

Цу хана денз дІаяхар кІезига ха яле а, чІоагІа хувцаденнад цу коллективера гІулакхаш. ЧІоагІъеннай дисциплина, къахьегама овсарле 150 процентага дІакхаьчай, шоаш кийчъеш йола узлаш а оатхалаш а графикахчул хьалхатІа дІател. Слесарь волча нов. Необученный Ивана планал совгІа дІаеннай 6 инжектор, 4 форсунка, яьшта йоахкаеча крантех 4 крант. Новкъоста Ляхов Борисеи Дронов Александреи планал совгІа цхьацца комплект дышлай еннай, хІаьта новкъоста Горев Кириллеи Голущак Петреи паровоза оатхалий комплект кийчъяьй.

ХІанз хІара болти, фенти, тормазий тягеи юха тоз а еш, складе дІачутел цига. Юхаметтаоттае мегаргйолаш йола оатхалаш тоаярца. дІаухийташ йола материалаш кхоярца хІанзале а 72 эзар сом ахча кходаьд коллективо.

Г. АНОХОВ.

ССКП обкоме

Шера йола план ханал хьалха кхоачашъярна социалистически яхь йоаржаярах

1959 шера — семилеткан хьалхарча шера — йола план ханал хьалха кхоачашъярна шерра социалистически яхь йоаржаяра боккха лоархІам а беш, ССКП обкома бюрос соцам бу:

1959 шерара план ханал хьалхагІа кхоачашъярна социалистически яхь йоаржае аьнна республикерча промышленностен, транспорта, гІишлош хьалъеча организацей берригача болхлошка кхайкарал дарца, совнархоза чуйоагІача мехкдаьтта чакхдоахача промышленностен управленерча Грозненски нефтемаслозавода коллективо дІадоладаь гІулакх къоабалде;

ССКП горкомаш, райкомаш, первични парторганизацеш, облсовпроф, профсоюзий обкомаш, ВЛКСМ-а областнойн, городскойн, районнии комитеташ декхарийла йойла Грозненски нефтемаслозавода коллективо дІадоладаь патриотически гІулакх хьаллаца, 1959 шерара план ханал хьалха кхоачашъярна а предприятейн гІишлонийн технико-экономически хьокхамаш хадданза лакхадхарна а къахьегамхой творчески инициатива тІа а ерзаеш, наха юкъера политически а хьехама а болх чІоагІбе;

республикера министерствашн ведомствашн, халкъа боахама Советн, промышленни предприятей, гІишлонаш еча организацей, транспорта хьалхле лелаеш декхарийла болба яхь лаьцарашта, цар тІаийца декхараш толаме кхоачашдарна эшаш дола гІулакхаш лоаттаде, хІара сменан, бригадан балха бокъонца учет лелае а итогаш е а. Яхьах хьахинна результаташ профсоюзни организацца цхьана хадданза хьокхамий доска тІа стенной печата тІа етта, болхлой собранешка ювца;

газетий редакцешта а радиовещанени телевиденени республикански комитета а тІадуллада социалистически яхьан лелаш хадданза печата тІа бетта а радио чу гІолла дІакхайкабе а.

Социалистически яхье котбаьннарашта— Ще байракхаш

ССКП Нохч-ГІалгІай обкомн НГІАССР-а Министрий Совети 1958-ча шера хьайбай продукташ дукхагІа яха аьнна республикан колхозашкеи совхозашкеи лелаяьча социалистически яхьа итогашка хьежар.

Шура дукхагІа йоаккхаш дикагІа дола хьокхамаш даларах республике хьалхара моттиг яьккхай Сунженски района хьайбаш леладечар. Цар хІара Іаттагара 2445 килограмм шура яьккхай. Из я 1957-ча шера хІара Іаттагара яьккхачул 182 килограмм дукхагІа. Валовой лаьрхІача шура йоаккхийга лакхденнад 24,5 процент, хІаьта 100 гектар лаьттан лаьрхІача шура йоаккхийга 19 процент айденнад.

ССКП обкомон НГІАССР-а Министрий Советон дІа-юха телаш йола Ще байракх Сунженски района ле аьнна соцам баьб.

Иштта белгалбаьккхаб Грозненскии Наурскии районий колхозашкеи совхозашкеи лелабаь дика болх.

Республикан колхозаштен совхозаштен юкъе шура дукхагІа яккхарах хьалхара моттигаш яьхай **Сунженски района Кирова цІерахча колхозон Горячеисточненски совхозои. Царна ССКП обкомеи НГІАССР-а Министрий Советеи дІа-юха телаш йола Ще байракхаш ле аьнна оттадаьд.** Цул совгІа Сунженски района «Ще эскар», «Путь к коммунизму» яхача колхозаша, Наурски района «Октября 40-шу» яхача Ленина цІерахча а колхозаша, Каргалински района «Красный пахарь» яхача колхозо, Грозненски района «Аргун», «Новый быт» яхача колхозаша, Шелковски района Сталина цІерахча колхозо, № 1 йолча Ермоловски шурий совхозо, Надтеречнии, Наурскии, Ассинскии совхозаша шура йоаккхаш баь дика болх белгалбаьккхаб.

Коа тІара оалхазараш дукхагІа дебадарах хьалхара моттиг яьккхай **Грозненски района колхозашеи совхозашеи. Цу района хьожаяьй ССКП обкомеи НГІАССР-а Министрий Советеи дІа-юха телаш йола Ще байраих.** ДІадахача шера районе коа тІара оалхазараш леладечар хІара яккаш йолча котамгара 117 фуъ гулдир. Ялат дІадувча лаьттан 100 гектара лаьрхІача цар гулдаьд 21808 фуъ, вешта аьлча уж да 1957-ча шера гулдаьчул 2064 фуъ дукхагІа. Паччахьалкхенна фуаш дІалуш шера йоагІа план 109 процент кхоачашъяьй цар.

ССКП обкома бюроси Министрий Советои белгалбоакх Сунженскии Каргалинскии районашка коа тІара оалхазараш леладечар баь дика болх.

Коа тІара оалхазараш дебадеш республикан колхозашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай **Шелковски района Сталина цІерахча юртбоахама артело. Цунна хьожаяьй ССКП обкомеи НГІАССР-а Министрий Советеи дІа-юха телаш йола Ще байраих.**

Советски халкъа вежарий дезала юкъе

ССКП XXI-ча съезде новкъоста Н. С. Хрущевс ергйолча доклада тезисаша дерригача советски халкъа цIаккха а ца айIаьча тайпара дог айдаьд. Советски хIара саг исторически XXI-ча съезда накъа вода низ болча ший Даьхено даьхача толамаша жIоаргга хьаькъал долча партес дог гIоздаккарца. Цудухьа хIара хьаьнал къахьегамхо белгалдаьннача цу денга водаш ший къахьегама совгIат кийчде тIерт.

27 январь Iарга ме кхоач дуккха а дукхагIа къахьегамхой социалистически яхьа юкъе ух, цига дакъалоацаш миллионаш болхлой, юрташкара къахьегамхой, сийдола вий интеллигенци я.

Съездата кийчлуш дерригача советски халкъо санна гучаяханза йолча торонех пайда а эцаш шоай совгIат кийчдеш ба малгобекцаш а. «Малгобекнефта» НПУ ерригача промыслай нефтяникаша жерда мехкдаьтта даккха доццаннехьа а ханал хьалха кхоачлийир паччахьалкхен задани. Даьхенна планал совгIа эзараш тоннаш «Iаьржа дошув» делар. Из да мехкдаьтта доаккхараша съезда луш дола къахьегама совгIат.

Керда шу доладеннача хьалхарча деношка денз лаьI ца болийташ лелабу цар шоай болх. Мехкдаьтта даккхара прогрессивни методаш шерра лелаярца, итташ а бIаьш а геолого-технически гIулакхаш чакхдоахаш, йолаш йолча техникаш бизза пайда эцарца нефтяникаша хIанзе а шоай чота тIа 200 тоннал дукхагIа планал тIех мехкдаьтта дIаяздаьд.

Производственни программа хIара денна кхоачашъю ремонтникаша, электрикаша, транспортникаша, строителаша, хинцеха, мехкдаьттан перекачка еча цеха, промыслови машин-наькъа коллективаша. Цар хьинаре болх барах съезда сийна тIаийца декхараш кхоачашде торо хилар нефтяникий. Малгобекцаш доакхал деш ба хьалхле лелаеча шоай болхлоех нн. Шумилох, Халинах, Усковх, Медведевх, Барханоевх, Джабраиловх, Блюсах, Окуневх. Батырбаевх, Дубовицкех, Бородаевх, Василенкох, Мешелаках, Сучковх, иштта дуккхача кхычарех.

Оаха къаьстта доаккхал деш ба мехкдаьтта лохаш бараш. Дуккха мехкдаьтта доалла моттигаш гучаяьхача мара хьалха санна сийдеш хургьяц къона социалистически город МагIалбик. Тхо шеко йолаш дац семилеткан хьалхарча шера мехкдаьтта гучадоаккхаргхиларах.

Мелови отложенеш йолчара мехкдаьтта лахаро город МагIалбика а Нохч-ПалгIайчен а экономика а культура а дIахо сихха айярна гIодерда. Цудухьа де мел дезар ду оаха буровикаш тIехьабисар дIадаккха.

ТIеххьарча хана НПУ а цеха а кулгалхоша дукха теркам тIаухийт буровой бригадаш балха говзал йолча кадрашца чIоагIъяра. Бурув деттарашца массаза а цар балха говзал лакхъярна занятеш ю.

Нефтяникий город тоалуш а хозагуш а йоагIа. Алхха дIадахача шера строителаша хьалъяь яьхай: стадион, лувча бассейн, аьхки кино хьокха площадка, хаарахараш ду зал, дуккха а спортивни площадкаш. Дуккхача улицашта, города а болхлой поселкай а площадкашта цемент йиллай.

Строительни-монтажни цеха коллективо нах чубаха дIаденнад 1000 совгIа квадратни метр йола цIенош, хIаьта городеи юрташкеи наха шоаш хьалдаьд бIаьш цIенош.

Дика совгIат кхьачаг нефтяникий берашка а. Октябра 41 шу дузаш музыкальни школа дикача кердача цIеношка дIачуяхай.

ХIанз городе болх беш 17 школа, юрташка а городе а 12 культуран цIаи клуби, дуккха а красни уголкаш, итт библиотека я.

Болхлойи колхозникийи дуккхача цIеношка радиоприемникаш, радиоточкаш да, оттаеш латт хьалхара телевизораш, электричество, газ, хий, чудиллад. Из город а юрташ а тоаяра деча балхий юхьиг мара яц.

ТIеххьарча шерашка лоархIам боллаш тоаденнад къахьегамхой промышленни а кхачан а товарашца IалашбелгаАлхха дIадахача шера цхьан ОРС-о городе бахача наха 40 миллион сомага кхоачаш товараш дехкад. Из 1957 шера дехкачул 5 миллион сома дукхагIа да. Товарооборот кхы а айлургья укх шера.

Из дерригa а Коммунистически партеси Советски правительствоси вай сийлахь-йоккхача даьхен къахьегамхой бахара-хьал тоадарна хадданза йоакхо яр да.

ХIанз Нохч-ПалгIай мехка цIаух эзараш гIалгIайи нохчийи, цар цIа макхаьччингехьа дакъалоац республика юхаметтаоттаяра юкъе. Шоаш ца кхобеш къахьег предприятешка, юрта боахаме. Иштта къахьегарца цхьана цар дег тIара баркал оал кIоаргга хьаькъал долча Коммунистически партена, цо советски дерригача къамий йоакхо ярах, царна цхьатарра бокъо яларах.

ХIанз Нохч-ПалгIай мехка цхьа барт болча дезалашта юкъе болх беш итташ долча къамех нах ба. Царца цхьана хьинаре кхъхьегаш ба нохчийи гIалгIайи халкъий кънгаш мехкарийи.

Со гIалгIай къонгех цаI ва, партен исторически XXI-ча съезда делегаталла а хержа. Москве вай Даьхен столице вода со сайх иштта тешам бенна хиларах чIоагIа баркал аларца а Коммунистически партеси цун Центральни Комитетои кхеххача бесса къахьега чIоагIа безам хиларца а.

Со тешаш ва партийни съездо болх беча деношка а цул тIехьагIа а вай республикан къахьегамхоша цIаккха а ца хиннача тайпара дог айдаларца къахьегаргхиларах, вай мехка коммунизм хьалъяра ССКП XXI-ча съездо оттаергйола программа кхоачашъе шоаш ца кхобеш къовсам лоаттабергхиларах.

С. ПЛИЕВ,
«Малгобекнефта» НПУ начальник,
ССКП XXI-ча съезда делегат.

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад.

Сийлахь парти

Кооргдий-те, кооргдий-те
Уйлаш ярах,
Турпал парти,
Хьа хам булуш дола дош.
Укх вай Даьхен чIоагIал, хозне
Iа кхолларах,
БоагIаш бола
Хоастам хьона булуш дош.

БIаьшерашка ца дуленнар
Шерчухь кхоллаш,
Сийлахь парти,
Iа мохк денна хьалха буг.
Хьалха хетарг хиннар тамаш,
Хьа хьехамца,
Шеко йоацаш,
Мехко тахан кхоачашду.

Хьона лайнар, дага лаьцар,
Кхоачашданза,
Юкъах дита
Iийний алга цхьанне дац.
Хьажал, маьлха спутник хинна,
Хьа ракета,
Вокх планетел
Дукха хIама башха яц.
Йоашхалуш яц сиглен къайле,
Яхаш, дийцар,
Хьа лоIамо
Харцдаь тахан вайна гу,

Сиглен, лаьттан къайле харна
Iа мел яхар,
Хьа хьехамца,
Укх вай мехко кхоачашду.
Укх вай Даьхен лаьтта, хьа бIарг
ТIа ца отташ,
Турпал парти,
Моттиг, ховш да, йолаш яц.
Халкъа ираз кхоллаш долча,
Нибъ хьагойташ,
Хьалха латташ
Хулга хьона дицлуш дац.

Цудухь даим безам, уйла,
Хьоца долаш,
Хьона тIехьа.
Iа гIоздаьха кхалкъаш да,
Хьа хьаькъало, хьа кхетамо
Йовхо телаш,
Дегаш делаш,
Даггар хьона мутIахь да.
Хьона даггар, хьа хам барца
Баркал аллал
Низ дIакхоачаш
Дешаш лаха кхала да.
Бакъда хьогар ираз дайза
Е вай халкъаш,
ТIа-тIа дукхагI,
Парти, хьона мутIахь да.

ТIаийца декхараш кхоачашдаьд

ССКП XXI-ча съезда сийна тракторашн юрта боахама машинаши ханал хьалха тоаяь яха, аьнна, дош деннадар Нестеровски МТС механизатораша.

Цу сийлен балха доккхий толамаш дахарца хьалхара моттиг яьккхай 4-ча тракторни бригадо. Ремонт яь яла еза ха хьатIакхачалехьа, тракторашн а кхыйола инвентарь а тоаяь яьлар из бригада.

Трактористаша н.н. Амриев Уматгирен Колоев Тухаиен, слесара Хоменкоси токара Чужановси хIара сменах шишша балха норма кхоачашйора.

Тракторашн юрта боахама машинаши тоаелга дика вIаштIехьадаькхар, Казахстане говза механизатор хиларах «Знак почета» яха ордени «Баьш карадерзадарах» яха медали еннача, тракторни бригадан бригадира н. Амриев Абукара.

Иштта, доккхийча толамашца накъа болх Нестеровски МТС механизатораш вай езача партен XXI-ча съезда.

САМПИЕВ Хь.,
Нестеровски МТС парторганизацен секретарь.

ДукхагIа йоахаргья юртбоахаман продукташ

Дулх совдаккха лаьрхIад

Семилеткан хьалхарча шера дIадоладаьд «Шалински» совхоза хьайбаш леладераша, цхьаькхарч кхоабилга тоа а деш, дулх совдоаккхилга.

Укх шера 6 эзар хьакха, кхаба а кхаьба, паччахьалкхенна дIаяла лаьрхIад совхозо.

1958 шу дузача деношка 1200 хьакха чухошаргйолаш жерда помещени хьалъяь яьккхар совхозо.

Литвишко Ивана кулгалдеча гIишлош хьалъеча бригадо, партен съезда хьалхарча вахте а этта, 22 январе хьакхарч лелаю керда помещени дIаеннай. Укхаза дикача балхаца белгалбаьлар плотникаш Докаев Хьамид, Лунгул Павел, Шихов Алексей. ХIаране балха норма 160—180 процент кхоачашйора цар.

ХIара шера 680—850 тонн хьакхий дулх дIатергда паччахьалкхенна совхозо.

ТКАЧЕНКО М.

Шура яккхар лакхлуш латт

ДIадахача шера «Ингушский» яхача совхоза хьайбаш леладераша юкъера лаьрхIача 1760 килограмм шура яьккхар хIара Iаттагара 1983 килограмм шура яьккхача 1-ча отделенерча деяркаша.

Доккхий балха толамаш даьхар 3-ча отделенерча дояркас Галаева Зинаси 1-ча отделенерча дояркас Бекова М. Цу шинне миссел, хIара Iаттагара 3000 килограммал тIех йоакхха, шура яьккхаяц хIанзалца районерча цхьанна а дояркас.

Укх кердача шера хIара Iаттагара 3500 килограмм шура йоакххаргйолаш, партен XXI-ча съезда сийна, дош деннад совхоза хьалхле лелаеча дояркаша.

Говзача, балха опыт йолча дояркаша санна къахьега гIерт къона дояркаш а. Масала, дIадахача шера хIара Iаттагара 2070 килограмм шура яьккхар, Муталиева Лизас.

— Укх шера 3000 килограммагI дIакхоачаргья со, — йоах Лизас.

Дика новкъостал ду хьайбаш леладаршта совхозо механизатораша. Укх тIехьарча хана 3-чен 4-чен отделеней фермашка автопоилкаш оттаяьй.

Бакъдар аьлча, кхоачашйоацараш а да хьайбаш леладара юкъе. ДукхагIа дола доахан дIадахача шера 2000 килограммал тIех шура енна да. ХIаьта а, хIара денна кхозза детта дезача, шозза мара дийттадац уж. 4-ча отделене нормах доагIача тайпара телац хьайбашта доакъар.

Уж а ужжамо кхыдола а кхоачамбоацараш балха юкъера дIа а даьха, товзача хьайбаш леладерий опыт хьа а йица, къахьеге ерригача совхозе вIаштIехьдаргда вай езача Коммунистически партес оттадаь декхараш сийленца кхоачашде.

ГАГИЕВ П.

Хьалха латта доярка

1958 шера «Ингушский» совхоза 1-гIча отделенерча дояркаша эцача ханна социалистически декхараш тIаийцар Бекова Мовлатхана а. Цо дош делар ше гIулакх деча 13 Iаттах хIаранегара 2500 кг. шура яккха аьнна.

Ше тIаийца декхараш кхоачашдарна низ ца кхобеш. хало ца къовсаш болх бир Мовлатхана. Из массаза а вокх дояркашцеи зоотехникацеи дагаювлар хьалашта гIулакх дикагIа малагIча тайпара дергдар-хьогI, шура дукхагIа фу дича йоаккхаргьярхьогI, яхаш. ХIаьта шийна даь хьехар а балха распорядок а бокъонца кхоачашъеш, ший болх чIоагIа дукха безаш хьаенай новкъост Бекова.

Шу йисте а даьнна, шера баьча балха лоархIам баьчул тIехьагIа, Бековас зехьа къахьийга ца хилар гучадаьлар — 528 килограмм совгIа а йоаккхаш, тIехкхоачашдир цо ший дош. Ший новкъосташта юкъе сий долаш я Мовлатхан, цудухьа шоай старши дояркалла хержай цар из.

ССКП XXI-гIча съезда сийна керда декхар тIаийцад Бековас, шийгарча хIара Iаттагара йоаккха шура 3500 килограммага дIакхоачае, аьнна.

Х. БЕКОВ,
отделенен зоотехник.

Механизаторий гIулакхаш

Дог гIоздаьнна, раьза болаш тIаийцар Н. С. Хрущевс съезде ергйолча доклада тезисаш Нестеровски МТС-а 2-ча тракторни бригадан механизатораша.

Масса йола трактор тоаяь яьннай цаI мара ца юсаш, из а яргйолаш я съезд хьаеллалехьа.

Механизатораша юкъе хьалхле лелаеш, хIара сменах йола балха норма 130—140 процент кхоачашъеш ба Чаниев Б. А., Хасиев М. Т., Араханов, Дзейтов, иштта кхыбараш.

Шоаш тракторашта ремонт яь йисте баьлча кхы ха ца йоаеш Ленина цIерахча колхоза лаьтташ аха арабаьлар уж. Тракторашн тоаерашта дика новкъостал дир МТС слесара нов. Хоменкоси токара нов. Чутановси. ССКП XXI-ча съезда сийна оаха лаьрхIад ханнахьа а дика а бIаьсти дуеш дола ялаташ IIадI.

ДЗЕЙТОВ В.,
Нестеровски МТС-а 2-ча бригадан бригадира помощник.

Баьца даараш дикагIа хьувкъийтарна

Коммунистически партен XXI-ча съезда сийна яхье а баьнна, сихбенна парникови участок кийчъеш боахк Шалински районера «Джалка» яхача совхоза 3-ча отделенен баьца даараш леладеча бригадера къахьегамхой.

Царех цхьабараш нувхаш дIа а йоахаш, харшаш цIендеш, вокхар болчакхашца уж таьнна дIакхухьаш, кхоалагIа бараша, жерда кхо Iочу а дехкаш баьца даарий фу дIадуврг-долаш кийчдеш, дика къахьийгар. Уж балхаш дика дарца белгалбаьлар Магомадова Хьалимат, Вахаджиева Амиша, Башаева Яхийта, иштта кхыбараш.

— Вай даьхе кхы а йIаьхегIа, советски халкъ хьал долашагIа хилийтарна тхоашка доагIача даьхъе мамогга къахьегаргда оаха, — йоах бригадан бригадира нов. Умаровс.

Новкъоста Умаровс хьаькъалца, говза кулгалдар бахьан долаш, цхьаккха саг балха тIехьа а висаш, хIаьта балха дисциплина дика а я цу бригаде.

ЗАНГАЕВ Б.

Цхьан колхозе

Новкъоста Н. С. Хрущевс партен XXI-ча съезде ергйолча доклада тезисаш йийца а йийца, яхье яьннача тха бригадан коллективо лаьрхIад бIаьсти дуврг-долча фуна а лаьттай а кийчо е.

Укх Iай 16-ча январага кхаччалца йолча хана 170 тонн кхо кхашка дIадихьад 1-чен 2-чен бригадаша.

ХIанз Вознесенская яхача юрта юхкерча тха колхоза лаьтта Iажий гаьнаш дIайогIаш ба колхозникаш.

Балха хьалхле лелаераша Мякиева Сахирата, Сайнороева Минат, Бабхоева Хяде, иштта кхыбараша дика къахьег бIаьсти ялаташ дIадерна кийчо еш.

АРАПХАНОВ С.
Первомайски районера Ленина цIерахара колхоз.

Ший гIулакх дезаш я Марет

18-гIа шу мара дац Шихсаитова Марета. ЗIамига йолча хана денз дагалаьттар кхоачаш хилар цун. 1958 шу долалуча хана Урус-Мартановски районерча «Красноармейский» яхача совхоза 5-ча отделенен шурий-товарни ферме балха оттар Марет.

ТIаьдача, бIехача, баьдеча моттигашка доахкар фермера Iаьсий из цига ялехьа. Цудухьа тайп-тайпара лазараш хулар царна, гIийла а дар уж. Йовзаргйоацаш хувцаелар Iаьсий леладу моттиг Марет балха ена цхьа бутт балалехьа.

ХIанз ше леладеча 35 Iаьсах хIаранена хан-ханнахьа жерда йол а ехкаш, шура а мела хий а хьокхаш дика тIулакх ду къонача Iаьсий леладечо. Цудухьа да цун Iаьсий дика тоаденна, цIаккха лазар ца хулаш. Ше болх беча шерал кIезитагIа йолча хана, цхьаккха тIера ца доалийташ 70-нел тIех Iаса хьалкхедаьд Марета.

ХIанз цо леладеча Iаьсашта юкъе я дахача шера 26-ча ноябре яь сиргIилг. Яьча дийнахьа 25 килограмм дозал долаш яр из. Укх бетта 15-ча дийнахьа эзача 160 килограмм дозал хилар цун. дIадахача 50 дийнахьа юкъера лаьрхIача хIара денна 2,7 килограмм дулх тIадеттаденнад цунна.

Шоаш хьахиннадац уж балха толамаш. Уж хиннад чIоагIа къахьегаш, ший болх безаш Марет хиларах.

— Юрта боахам тоабарна, бахача наьха хьал-торо айярна, вай езача Коммунистически партес ца хаддаш ю йоаккхо бахьан долаш, дог доагIа еа, низ ца кхобеш къахьега, — йоах Марета.

ПАЛЬЧАК А.

МагIалбикера письмош

Партен истори чIоагIа уйла тIайохийташ Iомаду

Коммунисташ дика политически кхетам болаш хьалкхебара боккха лоархIам болаш да марксизм-ленинизм Iомаяр. Тайп-тайпарча кружокашка теоретически дешар довзаш цар цунца цхьана хьехам эц практике цох пайда оцарна. Цудухьа кружокий балха юкъе керттера дар еча занятей идейни чулоацам ба.

Из дика кхетадеш болча «Малгобекнефта» кхоалагIча промыслан коммунисташа укх шера вай партен истори Iомаде лаьрхIар. Кружока пропагандиста нов. Матвеевс программни материал дика кхетаергйолаш еш. Цудухьа кружоке дIаязбенна берригa коммунисташ боккхача безамца ух занятешка. Деша боагIарашка дика оттаяь конспекташ хул.

Керда тема ладувгIарий уйла тIаозаргйолаш, промыслан балхах лаьца а Нохч-ПалгIайчен исторех масалаш доаладеш а ювц нов. Матвеевс. Цо хьаькъалца пайда эц гойтара пособех, эрсийи советски литературан художественни образех.

Иштта дика дIакхетабеш нов. Матвеевс занятеш лелаярах ладувгIарашта атта да цо могадаь литература Iомаде а занятешка кийчо е а.

Собеседованеш йистейоалаш кастката дискуссеш хул. Цига дика дакъалоацаш ба коммунисташ Абозина Р., Коков А., Григорьян С., Николаева Е. Монахов М.

Дешарах чIоагIа новкъостал хул агитаторашта. Кружоке шоаш Iомадаьчох цар пайда эц агитационни болх лелабеш. Шоай идейни боарам коммунисташа лакхбара гIо ду промысле берригa идейни болх айбарна. ХIара занятел хьалха цига ладувгIараш шоаш политинформаци ю, цо царна гIо ду дунен мехкашта кхетаде.

А. СЛЕСАРЕВ.

МагIалбикерча комсомольцийн кагирхойн къахьегама гIулакхаш

Дика толамаш доахаш чакхдаьккхар 1958-гIа шу МагIалбика городерча комсомольцашеи кагирхошеи.

ДIадахача шера мехкдаьттан управленерча къахьегамхоша планал совгIа эзараш тоннаш мехкдаьтта а луш 13 ди хьалха кхоачашйир шоай план.

Болх дика лелабарах дIадахача шера а хIанз а управлене къаьстта сийдеш ба 3-ча промыслера къахьегамхой. 1958-ча шера шоаш тIаийца социалистически декхараш 5-ча декабре кхоачашдир цар. Ханал хьалха шоай декхараш кхоачашдир 1-чен 2-чен промыслашкарча болхлоша а.

Иштта дика толамаш доахаш 1350 квадратни метр керда чуIе аьнна хьадаь цIенош эксплуатаце дIалуш дIадаха шу чакхдаьккхар строительни-монтажни цехерча къахьегамхоша а.

Уж дерригa доккхий социалистически декхараш кхоачашдеш дика къахьегаш хьабаьккаб городера комсомольцашн кагирхойн. Цар дакъалацар хьахьокх мастер Вазиев бригадир волча 3-ча мехкдаьттан промысле лаьттан кIалха ремонт еча кагирхой бригадас 1958-ча шерара декхараш 179,6 процент, Маналови Кокови бригадираш болча кагирхой бригадаша а 110—120 процент кхоачашдаро а, 1500 тонн мехкдаьтта кагирхой низаца кходаро а.

ССКП XXI-ча съезда накъа болхаш шоашта доккхий социалистически декхараш тIа а йица коммунистически къахьегама коллектива цIи якхарна шерра йоаржаьь социалистически яхь лелаеш, шоашн тIаийца декхараш ден-денна тIехкхоачашдеш хьабоагIа цу бригадашкара комсомольцашн кагирхойн.

ХIанз городе коммунистически къахьегама коллектива цIи якхарна къовсам лоаттабеш 10 бригада я. Цу бригадашта юкъе къаьстта белгалъяккха мегаргйолаш я хIара денденна план 150—160 процент кхоачашъеш, арахецаш йола оатхал тIехдика арахецаш, бартайна къахьегаш хьайоагIа Гавриш Петра кулгалдеш йола токарий бригада.

ССКП XXI-ча съезда шоаш накъа болкаш къахьегама доккхий толамаш доахаш хьабоагIа МагIалбика городера комсомольцашн кагирхойн.

С. МАМИЛОВ,
ВЛКСМ МагIалбика горкома секретарь.

Массане юкъара гIулакх

МагIалбика городе эггара хьалха коммунистически къахьегама коллектива цIи якхарна къовсам лоаттабе йолаелар транспортни конторан комсомольца нов. Гавриш Петра кулгалдеш йола токарий бригада. Дукха ха яц цу бригадерча къахьегамхоша коммунистически хьисапе къахьега а, деша а, даха а, аьнна шоашта декхараш тIаийца. Ноябрьи декабрьи бетташкара хьокхамаш вIашн нийсдича дикка лакхъеннай цар балха овсарал.

Дийнахьарча сменах болх беча станокашта юххе сеца а сеца Вашенко Нинас болх беча станока бIарахьежар бригадир. Ший балха чIоагIа уйлаш еш, шинне а хьаераш цхьан тайпара оатхалаш хилча сол хьалха мишта яьннай-те ер, яхаш, бIарахьеж станока тIа болх беш йоаллача Нинайна бригадир Гавриш. Нинайна дика ховра тIехьарча деношка ший тайпан цIи хьокхамий доска тIа эггара хьалха латтандаь из бIарахьежилга.

Бригада члений къайлагIа леладеш цхьаккха хIама дац, дерригa гIулакхаш шоай юкъара лоархI цар. Цудухьа Нинас а дIадуцц новкъосташка шийга мишта доахалу лакхара балха бозрамаш. Кхоана сай бе безача балха кийчо, тахан сай болх йисте ма баьлле а ю аз, цо сона чIоагIа новкъостал ду, 16 минута хьабе беза рессорни палец 8—10 минута баь йоал со, йоах Нинас.

Вашенко Нинас доахача толамех чIоагIа доаккхал деш ба бригадан берригa членаш.

Цу бригада юкъе говзагIа волча токара Белкин Анатолес йоах, хьажал вай Нинайга, дукха ха йоацаш са ученик хиннa саг, хIанз вайна хьехаш йий! Бакъахьа хьех! Молодец! — йоах Коляда Таяс.

ХIанз тIехьарча хана бригадерча къахьегамхоша шоай болх йисте мабаьллинге а цун итогаш ю. Цу гIулакхо царга балха юкъера кхоачамбоацараш ший ханнахьа дIадоахийт, арахецаш йола продукци а дикагIа хулийт.

Шоай низ а хьаькъал а дIа мел кхоач производственна боккхагIа пайда барна, бригадерча берригa токараша лаьрхIад кхы тайп-тайпара профессеш Iомаеш деша аьнна. Бригадир Гавриш Петр слесарал болх бе ховш ва, Белкин Анатолена шофера болх хов, Вашенко Нинайнеи Коляда Таяннеи автомобилашта ремонт еш слесарал де хов. Уж берригаш а сайрийна дешача школашка а кхыча дешара заведенешка а дешаш ба.

Бригаде пхи болхло ва. Уж берригаш а ССКП XXI-ча съезда шоаш накъа болкаш къахьегама доккхий толамаш доахаш хьабоагIа МагIалбика городера комсомольцашн кагирхойн.

С. МАМИЛОВ,
ВЛКСМ МагIалбика горкома секретарь.

Бераша дика дешаргдолаш фу новкъостал де деза царна?

Са йийиг шоллагIча классе деша ягIа. Школе хьехархочо йоах, мишта вIаштIехьа йоахаргья цун занятеш? МалагIа новкъостал де деза аз йийига? яхаш хетт цIен нанас В. Алиповас

Уж тайна хаттараш ду тхога, педагогашка, каст-каста.

— Масса хана, Алешас урокаш Iомаеш, цунна тIера бIарг ца боаккхаш, уллув ягIа со, цо еррига урокаш Iомаялца,—йоах шоллагIча классе деша вагIача кIаьнка нанас, цхьабакъда шийна дешалургдолча тайпара дика дешац кIаьнка.

— Ше урокаш Iомаеш, каст-каста хаттараш ду сога йийига. ХIаьта со цкъаза жоп мишта лургда ца ховш юс, йоах шоллагIча нанас.

Дика дешаргдолаш мишта новкъостал дергда берашта?

Школе керда хIама хьех дешархошта. ЦIагIа, шаьр а деш, шоашта хьийхар чIоагIу цар. ШагIа бу болх нийса вIаштIехьабаккха, школас берагара дIадехар довза деза.

Катя задача деш йоал. Нана, йийига тIа а этта, тетрадага хьеж. Катяс во яздеш гу цунна. Нанас во язду Iа аьлча, йийига жоп лу. «Иштта язде яхаш хьех тхона школе. ХIаьта хьона-м мича хов мишта язде деза а». Кате нана школе ца йода дукха ха я, цудухьа цунна хац хьехархочо мишта хьех а. Урокаш во ховш школе йода Катя.

Кате нанас, из школера чу маенге, хIама а дуадий, урокаш Iомае Iохоаю из. ХIама де Iомалургйолаш, иштта кхетайича бакъахьа лерхI цо. Кхыболча даьша-ноаноша шоай бераша ханнахьа урокаш Iомае езилга теркал дац. Иде, лайзе, сарахьа кIаьд а деле, деша долалу бераш.

ЦIагIа деша, ловза, болх бе хьадда ха йолаш хила деза бераш. Школера занятеш яьнначул тIехьагIа, салеIача, урокаш Iомае еза. Шоай бераш деша дагIача сменага хьежжа дийнахьа йола ханаш царна мишта нийсъерья ха йиш я даьй-ноаной, школе хаьттача шоай малагIча хана фу де деза ховрцолаш берий ди нийсде деза. Бер цхьаккха а ца деш, даи нанеи балхара цIабакхалца улаш, ловзаш лел. Фу де деза тIаккха? Бакъдар аьлча, гIулакх шоай ханнахьа цар де дезар дергдолаш вIаштIехьа дакхха хала да, фуннагIа дале а, бераш порядок лелаергйолаш Iомаде деза: урокаш Iомае ха хиннилга дагалохийта деза воккхагIа йолча вошас е юшас дале а, е дезала юкъерча воккхагIчо дале а. Цу хьакъехьа даьштеи ноаноштеи доккха гIо де йиш я домоуправленерча новкъостал дара комиссен.

Станока юххе берригa порядках хилар, еррига инструменташ, кхы мел эша хIаманш шоай моттиге хилар, чIоагIа лоархIаме долга хов хIара болхлочоа. Бера а иштта партIата, дика, сатем бола болх бе моттиг еза. Цхьабакъда геттар дика хургдар, нагахьа санна бера ший къаьстта истолг даларе. Из ца хилча занятеш нийса вIаштIехьа яха йиш яц яхилга дац из. ЦхьоалагIча классе деша вагIача Гриши болх бе ший истолг дац. Цхьабакъда новкъа хIама хургдоацаш Гриши деша йиш йолаш, вIаштIехьа даьккхад цIагIа. Гриша урокаш Iомае волавелча, деша яха ха йоаца, зIамагIа йола цун юша ара ловза йохийт, теник а сурташ тIадоахка книжка а дале, ловзийг. ЙийIига хов шортига, гIар ца еш ловза езилга. Даь е наьна нанас Гришина истол мукъадоаккх, Гриша, клиенка тIа газет а дилле, аьрда оагIорахьа книжкаши тетрадаши а дехке. радио а соцайий урокаш Iомае волалу. Хьалхарча деношка, когаш ий тIа Io а ца кхоачаш, хала дар Гришина. Дас Гришица цхьана когашта кIала лоаттае гудирг йир. ХIанз сатем боаца Гриши когаш, сатийна гударга тIа а латт, яздеш новкъа а хилад.

Уж лоадам боаца, атта дIадоахалургдола, берашта болх беча новкъа дола хIамаш кIезига дац. КIаьнк истола дIатIа мишта хайна вагIа хьажа, сердал аьрда оагIорахьа е духхьалара хьатIа хила езилга диц ма далийталаш. КIаьнк урокаш Iомаеш воал, хIаьта цIагIа боккхагIа бараша шоайла чIоаггIа гIараш ю. Из вIалла мегаргдолаш дац. Цу гIулакхо берашка урокаш Iомаейтац. Дешархочо яздеча хана, цо ядеча истола тIа бъьца даараш оатташ, машинашца хIамаш тегаш, истол эгаде йиш яц. Радион телевизори соцае еза.

Дуккхача дезалашта юкъе дувц дешаш а дагахьа Iомае езаш а йола урокаш Iомаергья хьалхагIа е йоазув дергда хьалхагIа, яхаш. Нагахьа санна йоазув доладой — наьна мотт болабергба хьалхагIа е арифметика доладергда?

Клава урокаш Iомае хайнай. Йоазон болх хьалхагIа беш оамал я цун, тIаккха паргIатта кушетка тIа а хай, деша а Iомаду из, дагахьа ха дезар а Iомаду цо. Задачаш а примераш а тIехьагIа йинча бакъахьа лерхI цо. Уж дерригaш а деш, кIезиг-дукха кIаьдъенначул тIехьагIа, арифметика Iомае йолалу Клава. Шийна Iомадеш халагIа дар хьалхагIа Iомаде йолаяла езар. Цу гIулакхата хьажа декхарийла да данана.

Дагахьа Iомаде деннар тIехьатетилга а нийса дац Клави. Грамматика нийсаяздара цхьан правилах йоагIа йоазон упражнени еннаяр цунна. Из упражнени йир цо, шийна еннача правилах массеккх гIалат а деш. Нагахьа санна йийига прозила дика Iомаяь яларе, тIаккха балха тIехь гIалаташ хургдацар.

Берий занятешка мишта хьежаргда тхо, тхо хьехархой мичад, школе Iомадаьр а дицденнад тхона, яхаш дувц даьша - ноаноша каст-каста. Бераша фу ду ца хьежача йиш яц, хIара даь-наьна де йиш йолаш а да из. Книжкаши тетрадаши цIена дий йоазув хоза дий, дневника тIа оттаяь отметкаш вIаштIехьайий хьажа йиш я хIара даь-наьна.

Тетрадаш тIа малагIа отметкаш оттаяьй ха а йиш я дукхагIа болча даьшта-ноаношта. Нагахьа санна беро задача дале а, пример яле а, е упражнени яле а харцахьа язйой, нийса язъергйолаш дIахьеха деза. Цхьабараша шоаш нийсду гIалаташ е дIахьувкх мича фу де деза. Из нийса дац. Беро гIалат ше лохаргдолаш, мишта нийса хургда цо уйла ергйолаш хIама де деза.

Заданеш кхоачашъергйолаш берашта новкъостал де деза, царна шоашта заданеш кхоачашъе ца могача хана. Еннаечул тIех заданеш е мегаргъяц хьехархочунга хьатта е хьехархочо аьлча мара. Хьехархочо аргда теркам сенна тIабахийта беза, Iомадаь дIадахачох фу шаьрде деза, дешар сов дукха хургдоацаш фу де деза.

К. АСАТУРОВА,
педагогически Iилмай кандидат.
(3 январе арадаьннача «Труд» яхача газета тIера)

Комсомольцаша колхоза новкъостал ду

Первомайски районера «Дружба» яха колхоз сомий бешамаш дIайотIаш я. 2300 га дIайогIа лаьрхIад колхозникаша укх таргтарча хана.

Цу лоархIамерча гIулакха юкъе дика дакъа лоац колхозерча комсомольцаша. Комсомольцаша хьалхара воскресник яьча дийнахьа 70 кIоаг е баьккхар гаьнаш дIайогIаргйола моттиг а нийсйир.

МАТИЕВ М.

Республикерча хьажкIаш лелаеча кагирхой слет

ХьажкIаш хьувкъаярна мехка хьалхара моттиг йоаккхаргья вай

1959 шера 20 январе Грознерча Сталински района Ленина щIерахча культурая Дворече Нохч-ГIалгIай АССР-а хьажкIаш лелаеча кагирхой слет хилар.

Слете доклад йир ССКП Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. **Сагаевс.**

— Вай партен Центральни комитето боккха лоархIам бу хьажкIаш лелаяра гIулакха,—аьлар докладчика.

ХIанз массанена гуш да,—йоах цо дIахо,—хьажкIаш лелаяр шерра доаржадаь хиннадецаре ялатеи, дулхеи, шурийи, кхыйолча продуктайи производство лаккъяра декхар вайга кхоачашдулургцахилар.

Дахача шера вай баьча балха лоархIам бе а, дIахо хьажкIаш лелаяра болх тоабергбола наькъаш лаха а партен областной комитето республикера дикагIа бола хьажкIаш лелаераш гулбаьб.

1958 шера вай республико чуийца ялат 1953 шерарчул 2,5-зза дукхагIа да. Дерригача ялата юкъе хьажкIаша лаьца дакъа 31 процент да. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 22 центнер хьажкIаш яьннай, хIаьта 1957 шера 9,7 центнер мара яланзар.

1958 шера юкъера лаьрхIача Сунженски районерча колхозашка хIара гектара тIара 37,5 центнер фуал яьха хьажкIаш яьннай, Лермонтовски совхозе — 35,8 центнер, хьажкIий моша доакъар Шалински районерча совхозашка хIара гектара тIара 626 центнер даьннад, Сунженски районерча колхозашка — 596 центнер.

Селла дика хьажкIаш хьувкхийтара балхаца дакъа лоацаш республикера комсомольцаши, кагирхойи, дешархойи бар.

ВЛКСМ обкомои, юрта боахама Министерствоси кхайкаьйча социалистически яхье дакъа лоацаш 180 комсомольски-кагирхой звенои дешархой производственни бригадеи яр. ХьажкIаш лелае царга дIаденна 7 эзар гектар таргга лаьтта дар.

ДукхагIа йола комсомольски-кагирхой звенош бIаьсти денз шоаш тIалаьца декхараш кхоачашце къовсам лоаттабе йолаелар. Комсомольцашен кагирхошен хьажкIаш дIае лаьрхIача лаьтташ тIа дIайихьа моттигера удобренеш 25 эзар тонн яр. ДукхагIа йолча звенош агротехнически балхаш нийса чакхдаьхар. Уж доккхий балхаш бахьан долаш юкъера лаьрхIача комсомольски-кагирхой звенош лелаяьча хьажкIий хьувкъар хIара гектара тIара 48—50 центнер хилар, 29 звенон доакъош тIара 70 центнергара 124 центнерга кхаччалца хилар.

Шалински районерча «Джалка» яхача совхоза Зармаев керте волча комсомольски-кагирхой звенос 20 гектарах хIара гектара тIара фуал яьха лаьрхIача 124 центнер хьажкIаш кхе а яь чуийцай. Цу звенос ВЛКСМ обкомеи, юрта боахама Министерствани дIа-юха тела ЦIе байраях кара а эцаш, социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай.

Сунженски районерча «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза Зубкова Надежда керте латтача звенос 40 гектарах хIара гектара тIара 98 центнер хьажкIаш кхе а яь чуийцай. Цу звенос 2-гIа моттиги, дIаюха тела ЦIе вымпели яьккхай.

КхоалагIа моттиг Советски районерча «Керда вахар» яхача колхоза Долотбаев Шарпуддина звенона еннай. Цу звенос 10 гектарах хIара гектара тIара 97 центнер хьажкIаш чуийцай.

Сунженски районера Карифулинаи, Степанови, Шалински районера Бочаловаи, Моллаеваи, Урус-Мартановски районера Боприеваи Сомаеваи, Ахматоваи, Дакаеваи керте латтача звенош шоаш болх баьча лаьтташ тIара хIара гектара тIара 85—98 центнер хьажкIаш чуийцай.

Комсомольцаши, кагирхойи, пионераши, дешархойи хьажкIаш хьувкъийтара тIаберзабара болх дика чакхбаккхарах ВЛКСМ Центральни комитето Нохч-ГIалгIай областной комсомольски организацена Ерригсоюзни социалистически яхье кхоалагIа моттиг еннай. Баьча балха ийтта боккха лоархIам баро кхы а дикагIа къахьега а хьажкIаш хьувкъийтарна яхы а боккхагIа къовсам лоаттабе а декхар тIадулл комсомольцаштеи кагирхоштеи.

Таханарча слете ца хьоадеш дита йиш яц, — йоах докладчика — хьажкIаш хьувкийтара тIехьа лоаттабаьча къовсаме дешархоша лаьца дакъа.

Сунженски районерча комсомольцашеи дешархошеи 42 гектарах хIара тектара тIара фуал яьха лаьрхIача 95 центнер хьажкIаш чуийцай. Дика толамаш даьхад кхыбархоша а.

Комсомольски-кагирхой звенойи дешархой производственни бригадайи болх дика вIашагIбеллар ВЛКСМ Сунженскии, Шалинскии, Ачхой-Мартановскии, Курчалоевскии, Советскии райкомаша.

ДикагIа йолча хьажкIаш лелаеча звеной хьокхамаша гучадоакх вай массанахьа а хьажкIаш дика хьувкъийта йиш хилар.

Цхьабакъда, республике массанахьа а хьажкIаш лелаяра гIулакх дика латташ.

КIезига хьажкIаш яьннай Урус-Мартановскии, Назрановскии, иштта кхычен районашка. Цига цу балха йинза уйла тIаяхийтаяц.

ХьажкIаш лелаяра балха тIа доккхий кхоачамбоацараш да вай. Мела доаржаду колхозашеи совхозашеи квадратно-гнездовой хьисапе хьажкIаш дIаер а, кхаш тIара балхаш юртбоахама машинашца дар а, моттигашкарча удобренешца лаьтташ хьаьндар а.

Цудухьа вай лоалахоша — Къилбседа ХIирийи Черсий-Балкхаройи республикашка хIара гектара тIара чуэцачарел шоззанел кIезигагIа чуэц вай хьажкIаш.

Нийса да ала йиш яц цхьаькха а. Гурахьен бIаьстан юхьеи звенош вIашагIйохьа вай, хьажкIаш дIаеи кхеен лаьтташ а лу вай царна, цул тIехьагIа кхыча балхашка ухийт уж.

ДукхагIа йолча районийи, колхозийи, совхозийи, звенойи доккха кхоачамбоацар да хьажкIаш лелаяра агротехника ца Іомаяри, дикагIа болча хьажкIаш лелаерий балха говзал хьаэцарна а из балха юкъеяхьарна а къовсам ца лоаттабари. Кхоачамбоацараш дукха да. Партен райкомашен комсомола райкомашен шоай лерттIа болх вIашагIа ца боллари, колхозий а совхозий а партийнии комсомольскии организацеша хьажкIаш лелаяра балхаца дизза дакъа ца лацари, цхьайолча моттигашка хьажкIий бизза лоархIам ца бари бахьан долаш да из.

Новкъостий,—йоах докладчика.— вай юрта боахам дегIабоалабарна ворхI шера йолча йоккхача программо дегаш ураоттадаь колхозникий а берригача юрташкарча кагирхой а вай мехка шортта юрта боахама продукташ хилийтара керда толамаш даха. Цу программо доккхий декхараш а оттадаьд вайна хьалхашка.

ДIахо докладчико ворхI шера республике кхоачашце деза юрта боахама продукташ дукхагIа хилийтара декхараш цувц.

1959 шера республике хIара гектара тIара 30—35 центнерал кIезигагIа йоацаш фуал яьха хьажкIаши 500—600 центнер моша доакъари дакхха деза вай — йоах докладчика.

Уж декхараш кхоачашдеш вай цьадола балхаш даьд. ХьажкIаш дIае 60 эзар гектар лаьтта а къоастадаьд, 15 эзар гектара моттигера минеральни удобренеш а кийчъяьй, хьажкIаш лелае 768 звено вIашагIъеллай, царна юкъе 110 механизированни звено а я, иштта кхыдола балхаш а. Бакъда, уж балхаш кIезига да.

Днепропетровски областерча колхозникий инициатива хьо а нийца, 1959 шера хьажкIий а кхыча ялатий а кхаш тIарча балхашта комплексни механизаци е еза вай. ДикагIа говзал йолча механизаторий звенош вIашагIйохьа а еза, царна дикагIа дола лаьтташ, тракторашн, юртбоахама машинаши дIа а луш.

Вай декхар да тракторашкеи бIаьстан балхашта ешаш йолча юртбоахама кхыча машинаштен еш йола ремонт XXI съезд хьаелла ди тIакхачалехьа йистеяккхар.

ХIара звено хIанзе шиий де дезаш дола агротехнически балхаш ховш а уж чакхдаха гIерташ а хила еза.

Шерра йоаржае еза хьажкIаш лелаеча бригадашта юкъе коммунистически къахьегама бригада аьнна цIи тиллийта бокъо яккхар духьа лелаю социалистически яхь.

Комсомольцашеи, кагирхойи, пионераши, дешархойи, массаза а ховш хила беза хьажкIаш дика хьувкъийтилга шоай гIулакх а Даьхенна хьалхашка шоай декхар а хилар.

Днепропетровски колхозникашца санна хьажкIаш а кхыдола ялаташ а дика хьувкийтарна шерра социалистически яхь йоаржаергья вай. 1959 шера, семилеткан хьалхарча шера, керда толамаш дахарца Даьхе тIадъюгаргья вай!

Доклад чакхъяьнначул тIехьагIа къамаьл де дош делар ВЛКСМ Урус-Мартановски райкома секретара нов. **Сатайкина.**

— Тха районе 1958 шера 18 комсомольски-кагирхой звенос хIара гектара тIа 70—80 центнер хьажкIаш кхее а чуэца а декхараш тIаийцадар, — йоах н. Сатайкина. — Кхаш тIара балхаш агротехнико яхача тайпара чакхдахарца уж декхараш кхоачашдир. Комсомола райкомо хадданза кулгал дир царна юкъе вIашагIъеллача социалистически яхьа.

Бакъда, дукхха кхоачамбоацараш да хьажкIаш лелаяра балха тIа. Тха районе хьажкIаш во хьийкъай, аьлар докладчика. Из бакъ да. Уж кхоачамбоацараш дIадаха къовсам болабаьб оаха. Укх шера районе хьажкIаш лелаю 6 механизированния звено болх бе йолаеннай. 12 дешархой производственни бригада а я районе.

1959 шера 112 звенос хьажкIаш лелаеш болх бергба районе. Гектара тIара юкъера лаьрхIача 110 центнер хьажкIаш кхее а чуэца а декхараш тIаийзад цар.

Урус-Мартановски районерча комсомольцийи кагирхойи цIерах Сунженски районера комсомольцаши кагирхойи социалистически яхье бийхар н. Сатайкина.

Цул тIехьагIа къамаьл дир Советски районерча «Керда вахар» яхача колхоза звеньевой волча нов. **Долотбаев** Шарпуддина.

Сурта тIа: Нохч-гIалгIай АССР-а юрта боахама министр нов. Андреев Шалински районерча «Джалка» яхача совхоза звеньевой волча Зармаев Абдул-Саiдага ВЛКСМ обкомеи, Нохч-гIалгIай юрта боахама министерствани дIа-юха тела ЦIе байраях дIалуш воаллаг.

И. ПЛИЕВА сурт.

— Дахача шера тха звенога хьажкIаш кхее хьаденна 10 гектар лаьтта дар — аьлар цо. — Царех хIара гектара тIара 97 центнер фуал яьха хьажкIаш яьннай.

Укх шера кхы а дикагIа толамаш дахар духьа дерригa хьинар тIадахийта болх беш я тха звено. Бiаьсти де дезаеча балхашта дика кийчо а ергья оаха агротехнико яххача бесса уж чакх а доахаргда.

1959 шера хIара гектара тIара 135 центнер хьажкIаш кхее а чуэца а дош а денна, Шалински районерча «Джалка» яхача совхоза Зармаев керте волча звеноца социалистически яхь лаьцар н. Долотбаевс.

Дагестанерча комсомольцийи кагирхойи цIерах Нохч-ГIалгIай АССР-а комсомольцашкеи кагирхошкеи моаршал делар ВЛКСМ Дагестански АССР-а Баба-юртовски райкома секретара нов. **Касимовс.**

— Дика толамаш даьхад хьажкIаш лелаеча балха тIа Нохч-ГIалгIай республикерча комсомольцашеи кагирхошеи,— йоах н. Касимовс.— Тха комсомольцийи а кагирхой а да дика толамаш. Бакъда, уж кхы а дикагIа хургдар, оаха шугареи оаш тхогареи говзал дIа-юха эцаре.

Дагестана комсомольцийи кагирхойи цIерах Нохч-ГIалгIай республикера комсомольцаши кагирхойи хьажкIаш дикагIа хьувкъийтарна социалистически яхье бийхар н. Касимовс.

Слете къамаьл даьча Веденски районерча Энгельса цIерахча колхоза председателa н. **Идрисовс** аьлар:

— Тха колхоз лоам чу улл. Лаьтта кIезига да. Цу лаьтто дукхагIа пайда лургболаш къахьета декхарийла да тхо. Укх шера шозза дукхагIа хьажкIаш дIае а уж дикагIа хьувкъийта а лаьрхIад цу колхозо.

Къамаьл де дош эц Урус-Мартановски районерча «Красноармейски» совхоза звеньевая йолча **Боприева** Зималус.

— Аз лоацца дувцаргда шоана,— йоах цо,— тхоаьй звенос хьажкIаш дика хьувкъийтарна деш дола балхаш. 1958 шу долалуш вIашагIъеллай тха звено. 15 саг вар тхо. ХьажкIаш лелае 60 гектар лаьтта делар тхона. Тхох дукхагIа барашта хьажкIаш лелаяра болх бовзацар, цудухьа хIара гектара тIа 60 центнер хьажкIаш кхее аьнна тIаийца декхар кхоачашдулургдац моттар тхона.

Агрономо доккха новкъостал дир тхона хьажкIаш хьувкъийтара говзал Іомае.

БIаьстан балхашта кийчо е Іай доладелар тхо. Тхоаьй лаьтта удобренеш а дIайихьар оаха, дIае хьажкIаш а кийчийр. Механизатор а велар тхона. ХьажкIаш дIаювш дакъа а лаьцар оаха.

ХьажкIаш дика тIаяьлар, квадраташ а нийса хилар. Оасар а хьажкIаш нийлхъяр а ханнахь чакхдаькхар оаха.

Иштта хьинар долаш баьча балхо декхараш тIехкхоачаш дайтар тхога. ХIара гектара тIара 92 центнер фуал яьха хьажкIаш яьлар тха кхай тIара.

ХIанз хьажкIаш дIае лаьтта кийчдеш да тхо. 400 тонн совгIа моттигера удобренеш а дIайихьай оаха кхай тIа, иштта кхыдола балхаш а даьд. Укх шера 60 гектар кхай тIа хIара гектара тIа 100 центнер а кхеш хьажкIаш кхее а чуэца а дош лу оаха,— аьнна, чакхдаькхар Боприевас шиий къамаьл.

Сунженски районерча «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза комсомольски организацен секретара н. **Лавренко** Зинас аьлар:

— ССКП ЦК декабрьски Пленумо дог гIоздаькха, тха колхозникашца 1959 шера 920 гектар лаьттан тIа хIара гектара тIара фуал яьха лаьрхIача 60 центнер хьажкIаш кхее декхараш тIаийцад. Колхоза 3 комсомольски-кагирхойи 7 механизированнии звенош бIаьстан балхашта кийчо еш я. Ерригa хьажкIаш дикагIа долча лаьтта дIаювргья оаха,— аьнна, дош делар н. Лавренкос.

ДIахо къамаьл ду Шалински районерча «Джалка» яхача совхоза звеньевой волча **Зармаев** Іабдул-Саiида.

— Доккхийча толамашца накъа болх вай Даьхен къахьегамхой ССКП XXI-ча съезда — йоах цо. — Съездо дувцаргда вай халкъа вахар дIахо тоадара гIулакхаш.

Парте боккха лоархIам бу хьажкIаш лелаяра. Цудухьа тхоаьй низи хьинари ца кходеш болх бир оаха хьажкIаш кхееш.

Тха звено соахка март бетта вIашагIъеллай. 12 саг ва тхо. 20 гектар лаьтта дар тхона деннар. ХьажкIаш квадратно-гнездовой хьисапе дIайийра оаха. Доккха новкъостал дир тхона механизатораша. Цар урагIеи пхорагIеи 4 культуваци йир. Кулгашца деш дола балхаш дерригaш оахош дир оаха. ХIара гектара тIара 124 центнер фуал яьха хьажкIаш яьлар оаха леладаьча кхай тIара.

ХIанз бIаьстан балхаш ханнахьа а, агротехнико яххача тайпара а чакхдаха кийчо еш я тха звено. Удобренеш а дIайихьай оаха кхай тIа, кхо а кийчдаьд, дIаювргйола хьажкIаш а кийчъяьй.

Укх шера 25 гектар кхай тIа хIара гектара тIа 200 центнер томараш тIехь хьажкIаш кхее декхараш тIаэц тха звенос,— йоах Зармаевс шиий къамаьл чакхдоалаш,— Уж декхараш кхоачашце слета дош а лу оаха.

1957 шера аьха кийчдир оаха хьажкIаш дIаювргйола лаьтта,— аьлар Ачхой-Мартановски районерча Лермонтовски совхоза 1-ча отделенен управеляющи волча н. **Кулиниченкос.** — ХьажкIаш квадратно-гнездовой хьисапе дIайийра.

1959 шера 400 гектара тIа хIара гектара тIа 100 центнер кхееш, хьажкIаш кхее а чуэца а совхоза 1-ча отделене болхлой цIерах дош а денна, Шалински районерча «Джалка» яхача совхоза 2-гIа отделени социалистически яхье йийхар н. Кулиниченкос.

Къамаьл ду Сунженски районерча Нестеровски юкъерча школан дешархой производственни бригадан бригадир йола 10-ча классера дешархо Янчевская Алевтинас.

Шоай бригадо дахача шера баьб болх а, цу балха хинна кхоачамбоацараш а дувц къонача бригадиро. Царех керттерадар тоъал техника ца хилар дар.

1959 шера кхы а доккхагIа толамаш доахаргда оаха, аьлар цо.

— Вай къахьегамца сага сих дулхи, шуреи, даьттеи даккхарна США-на сихагIа тIехьакхе Даьхенна новкъостал дергда вай,— аьлар Янчевскаяс ше къамаьл даь йоалаш.

— 1958 шера тха районерча колхозий кхаш тIа болх беш 1000 совгIа комсомольцаши кагирхойи бар,— аьлар ВЛКСМ Курчалоевски райкома секретара н. **Бакаровс.** — Цар новкъостал дир хьажкIаш хьувкъийтарна районо тIаийца декхараш тIехкхоачашде.

Районе юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 27 центнер хьажкIаш яьннай, царех кагирхоша леладаьча кхаш тIара хIара гектара тIара 58 центнер яьннай.

ХIанз 25 комсомольски-кагирхой звено я районе, царна хьажкIаш лелае лаьтташ деннад. Звенош бIаьстенна кийчо еш я.

1959 шера кхы а доккхагIа толамаш доахаргда Курчалоевски районерча комсомольцашеи кагирхошеи, — аьлар н. Бакаровс.

ХьажкIаш лелаяра балхацара кхоачамбоацараши уж дIадахарна де деза гIучаккхашн кхы а дикагIа хьажкIаш хьувкъийтарна республиканна хьалхашка латта декхараши дувцаш къамаьлаш дир ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. **Чагаевси,** Нохч-ГIалгIай юрта боахама Министра нов. **Андреевси, ССКП** Ножай-Юртовски райкома секретара нов. **Мамакаевси** иштта кхыбарашеи.

Слет чакхйоалаш къамаьл дир ССКП Нох-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. **Трофимовс.**

— Укхаза къамаьлаш даьраша, шоай балхаш а дийцар, укх шера кхоачашде доккхий декхараш тIа а ийцар,— аьлар цо.— Дика къамаьлаш дар цар даьраш. Цхьабакъда, дикагIа йолча звенош ХьажкIаш лелаю лаьтташ кIезига да. Слете дакъа лоацарий а вай массане а декхар да дикагIа болча хьажкIаш лелаераша берригaш тIехьакхебе. ХIара звено, хIара механизатор укхаза дийцача тайпара дика хьажкIаш хьувкъийташ хила веза.

Къамаьлаш даьраша шоаш декхараш тIаийдеш, моша доакъар хьоаданзар, йоах нов. Трофимовс дIахо.— Хьайбаех боала пайда лаккхарна из доакъар эш. Фуал яьхача хьажкIех тарра моша доакъар а дикагIа хьувкъийта кхоачашде къовсам лоаттабе беза вай. Из боккха экономически лоархIам болаш да.

ХьажкIаш дика хьувкъийтарна кхоачашданза дарцдоацача гIулакхех лаьрхIар нов. Трофимовс механизированни звенош вIашагIйохьар. Цу звенош хьажкIаш лелаярга дIабода мах лохбу. Ерригa хьажкIаш квадратно-гнездовой хьисапе дIае еза. Лоам, квадратно-гнездовой сеялка лелалургIоацача, кулгашца бе беза из болх. Механизатораш хьалхе Іомабаь кийча а, квадраташ нийса хург хиларах тийша а хила беза.

Цхьан хьажкIашца доахан кхаба йиш яц вай, йоах новч Трофимовс, Белкови баьца даараш деза царна. ДикагIа йолча колхозаша массехь шу хьалха хьажкIашца соя дIае йолаяьй. Квадратно-гнездовой хьисапе цхьатарра дIаюв уж шаккха культура. Сеялкан цхьан баллона чу хьажкIаш йоах, шоллагIча балона чу соя йохк, тIаккха кхоалагIчун чу хьажкIаши, йиъллагIчун чу — юха а сояи. Кхай тIа хьажкIийи сояи мутIаш хул. Дукхха дика моша доакъар хул цунах. ДIае соя вайга йолаш а я, из керда гIулакх вай дIадоладе а деза.

Массехь ди хьалха Рязански колхозникий Кхайкарал дар газеташ тIа. Рязанцаша цхьан шера диазза дукхагIа дуих даккха декхараш тIаийцад. Дуих даккхар дукхха лакхде йиш я вай а.

Из дулургда сихха дегIадоагIа хьайбаши, коа тIара оаллазараши, хьаккхарчи, кроликаши лелаярца. 1959 шера дуих даккхар шозза лакхдулургда вайга. Цудухьа, шоана, хьажкIаш лелаерашта, хьалхашка доккхий декхараш латт — дукхагIа доакъар хилийта деза оаш.

Вай дикагIа болча хьажкIаш лелаерашеи, климат а лаьтта а дика хиларои хьахьоах вай республике юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 50 центнерал кIезигагIа йоацаш фуал яха хьажкIаши 500 центнерал кIезигагIа доацаш хьажкIий моша доакъари даккха йиш хилар.

Из декхар кхоачашде къовсам лоаттабе беза вай. Из кхоачашдарца хьажкIаш хьувкъийтара балха мехка хьалхара моттиг йоаккхаргья вай.

Нохч-ГIалгIай мехкарча берригача комсомольцашка, къонача колхозникашка, совхозий болхлошка, механизаторашка, юрта боахама берригача къахьегамхошка хьажкIаш лелаеча кагирхой республикански слете хиннараша даь

КХАЙКАРАЛ

Дукха деза новкъостий!

ССКП XXI-гIа съезд хьаелла ворхI ди мара дисадац. ССКП XXI-ча съезда — коммунизм хьалъерий съезда вай мохк вакъа бода халкъа боахама дерригa доакъош, Іилма, культура дегIайоалаеш белгалдаьнна дика толамаш даха. Советски халкъо тIагIертта къахьегар бахьан долаш цIаккха ца хиннача тайпара лаккхъеннай промышленность, юрта боахам, къахьегамхой материальни вахара хьал.

Партеси правительствоси де увттаду исторически гIулаккхаш кхоачашдеча сийдола дакъа лоац Нохч-ГIалгIай мехкарча къахьегамхоша а.

Партийни организацеша хьалхле а лелаеш, дIахо а юрта боахам лакхбеча лоархIам боллаш толамаш даьхад республикерча колхозникашца, совхозий а РТС-ий а болхлоша, юрта боахама специалисташа. ДIадахача шера республикерча къахьегамхоша паччахьалкхенна ялат, кхыйола лаьттанцара а хьайбаех а йоаха продукташ дIаялареи уж йохкареи шоай декхараш кхоачаш а дир, юртбоахама культураш йоахилга чеккка лакхдарна эша дика лард а еллар.

ССКП ЦК-а декабрьски Пленумо белгалдаьккхад, хьажкIаш дукхагIа ца ебайича, уж чIоагIагIа ца хьувкъийтача, дулх доаккхилга лакхде йиш ца хилар.

Мехка чухь дIадувча ялаташта юкъе хьажкIаша 40—45 процент лоацаргдолаш, хIара гектара тIара ялата лаьрхIа 30 центнери моша доакъарийна лаьрхIа 500—600 центнери хургйолаш хьажкIаш ебае декхар оттадаьд цу Пленумо.

Дукха деза новкъостий!

1958 шера вай республике хьажкIаш хьувкъийта оттаяьча яхье дакъа лоацаш хилар 180 комсомольцийи-кагирхой звенои 7 дешархой производственни бригадеи. 7000 гектар гаргга долча лаьтта ялат лаьрхIа юкъера аьлча цхьан гектара тIара 48—50 центнер хьажкIаш яьхар цар, хIаьта 29 звенос юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 70 центнергара 124 центнерга кхаччалца хьажкIаш—ялат даьккхар. Республикерча хьажкIаш лелаеча кагирхоша хьажкIаш дика хьувкъийта аьнна оттаяьча юртарча кагирхой Ерригсоюзни яхье кхоалагIа моттиг лаьцар.

ССКП XXI-гIа съезд хьаелла ди гарга эттача хана, тхо кхайк шуга, новкъостий республикера комсомольцаш, къона колхозникаш, совхозий болхлой, механизатораш, юрта боахама берригa болхлой, ялата а мошача доакъарийна а лаьрхIа хьажкIаш дика хьувкъийта аьнна оттаяьча Ерригсоюзни социалистически яхье, цаI санна, дерригaш а юкъе дахеи 1959 шера

лоамашта юхерчеи хий дехкачеи моттигашка гектара гIара ялата лаьрхIа 60—70 центнери мошача доакъарийна лаьрхIа 700—800 центнери хьажкIаш яха, хIаьта кхыча районашка гектара тIара ялата лаьрхIа 40—45 центнери мошача доакъарийна лаьрхIа 500—600 центнери яккха,

колхозашнеи совхозашнеи, эггара кIезигагIа къахьегам дIа а бохийташ, хьажкIаш кхее эша комплексни механизацен агрегаташ вIаштIехьа яхара болам шерра боаржабе, комплексни агригаташца болх бе дикагIа бола, дукиха говзалаш йоахна трактористаш бахийта, 1 феврале тIанхачалехьа цу агрегаташца эша тракторашн юртбоахама машинаши кийчъе аьнна оттадаь декхараш кхоачашдара тIехьа къовсам лоаттабе тIахьехаш.

Кагирхой комплексни агрегаташ, бригадаш, звенош агротехникан деррига гIулакхаш хьокхаме гойташ хила декхарийла я.

Звенорча хIара сага квадратно-гнездови хьисапе хьажкIаш дIае а тIехьа тIайоагIача хана хьажкIашта гIулакх дари уж чуэцари машинашца леладе а йиш хургйолаш хIама дергда вай.

ХьажкIаш дIаювча лаьттан хIара гектара тIа 8—10 тонн керда кхо дулларгда вай.

Тхо, хьажкIаш лелаеча кагирхой республикански слете хиннараш дизза тешаш да, боккъонца йола яхь дIа а йолаяь, республикерча кагирхоша хьажкIаш кхы а чIоагIагIа хьувкъийтаргхиларахи цунца ССКП ЦК-а декабрьски Пленумо оттадаь декхараш ханал хьалха кхоачашде новкъостал дергхиларахи.

Коммунистически къахьегама бригадийи звенойи сийдола цIи лелае йиш хургйолаш болх бергба вай!

Республикан хьажкIаш лелаеча кагирхой слете хиннараш

Боприева Зималу — Урус-Мартановски районерча «Красноармейски» совхоза звеньевая.

Гришин Юрий — Грозненски районерча Первомайски юкъерча школан дешархой производственни бригадан бригадир вола 10-ча классера дешархо.

Анзорова Зулай — Урус-Мартановски районерча «Горец» яхача совхоза комсомольско-кагирхой звенон член.

Ефремов Иван — Грозненски шурий совхоза тракторист.

Янчевская Алевтина — Сунженски районерча Нестеровски юкъерча школан дешархой производственни бригадан бригадир йола 10-ча классера дешархо.

Долотбаев Шарпудин — Советски районерча «Керда вахар» яхача колхоза звеньевой.

Лавренко Зина — Сунженски районерча, Коммунизмага бода никъ яхача колхоза комсомольски организацен секретарь.

Доазол дехьара

А. И. Микоян Дане хилар

Коненгаген, 23 январе (ТАСС). Селхан США-ра Москве цIавоагIаш Копенгагене сецаь СССР-а Министрий Совета Председателе Хьалхара заместитель А. И. Микоян Даненеи СССР-аи юкъера гIулакхаш тоадара датоки Обществос цун сийна Iуйрийна кийчдаь хIама даа хьийха хилар.

Хiама дуача хилар кхыча мехкашцарча гIулакхий министр И. О. Краг, просвещенен министр П. Иоргенсен, портфель йоаца министр Старке, Даненеи СССР-аи юкъера гIулакхаш тоадара датски Обществон членаш, цу Обществон председатель Копенгагенски университета профессор П. Иоргенсен керте а волаш, хIаьта иштта Дане хIанзарчоа СССР-а посола когаметта вола Ф. А. Михайлов.

Профессора И. Иоргенсена, А. И. Микояна, И. О. Крага къамаьлаш а деш, безаме чакхдаьлар хIама дуилга.

Iуйрийна хIама диаьчул тIехьагIа А. И. Микоян «Бурмейстер ог вайн» яхача кемаш деча верфа предприятешка хьожаш хилар. А. И. Микояна накъа баьхка хилар верфа кертера директор Мунк, верфа директор Барфоед, цун инженерно-технически болхлой, профсоюзни организацен болхлойн вIкалаши. А. И. Микоян хьежар верфа дизельни моторашца деча заводага, цун болхлошца къамаьл а дир цо. Завода болхлоша А. И. Микояна аьлар советски къахьегамхошка тхогара моаршал ле а, хIаьта дерригача дунен тIа машар хургхиларах гешам а белар.

Верфа кертерча директора Мунка дийцар, верфь дегIаярах а Советски арахьарча торговлен организацешца цо леладеча гIулакхех а. Верфо деш арадоахача кемайи кемай — дизелийн моделаш а гайтар цо А. И. Микоянага.

Верфе варах А. И. Микояна баркал а аьнна, Мунка аьлар:

— Дукха ха я оаха советски торговлен организацешца гIулакхаш леладу, 1933 шера денз 25 кема даьд оаха Советски Союза. Советски арахьарча торговлен организацешцара шоай гIулакхаш дика латташ хиларах раьза волаш дийцар цо.

Ше къамаьл деш А. И. Микояна аьлар:

— «Бурмейстер ог вайн» яхача верфа кертерча директора даьча къамаьлага чIоагIа раьза волаш ладийтIар аз. Советски Союзе шун верфь йовз дика поставщик а ше дергда аьннар мадоагIара а ханнахьа а из кхоачащдеш хиларца, аьлар А. И. Микояна. BIаци халахетар ца доалаш дегIадаьхкад вайна юкъера гIулакхаш. Цар хьахьувкх социалистически организацештеи капиталистически фирмаштеи юкъера гIулакхаш дика а пайдане а леладе йиш хилар. Уж гIулакхаш латт вIаши довзаш, тешаш, эхь-эздел долаш хиларах. Къаьнарча эрсий купецех йоахар «Iеха ца вой котваргвац хьо» яхаш ба цар лаьца никъ. Иштта бац оаха лаьца никъ а шун фирман никъ а. Шин верфанеи советски торговли организацештеи юкъе латтача гIулакхаша хьахьокх тайп-тайпара системаш йола мехкаш машаре даха йиш хилар, аьлар А. И. Микояна.

Данен Премьер-министрца Х. К. Хансенца А. И. Микояна даь къамаьл

КОПЕНГАГЕН, 22 январе. (ТАСС) США-ра Москве цIавоагIаш Копенгагене СССР-а Министрий Совета Председателе Хьалхара заместитель А. И. Микоян Премьер-министра Х. К. Хансена ше волча хьийха а хилар, цунца къамаьл а хилар цун.

Къамаьл деча бар Данен кхыча мехкащцарча гIулакхий министр Отто Краг, МИД-а генеральни секретарь Свеннингсен, Даве хIанзарчоа СССР-а посола когаметта вола Ф. А. Михайлов.

А. И. Микоян Москве цIавар

23 январе «ТУ-104» яхача самолетаца Американ BIашагIкхийттача Штаташка хинна Москве цIабаьхкар СССР-а Министрий Совета Председателе Хьалхара заместитель А. И. Микояни цунца хиннараши.

Германски Демократически Республикан столице Берлине наха чуIе цIенош хьалдара болх чIоагIа сихбеннаб. Йоккхийча блокех цIенош хьалдара методаца леладу наха чуIе деча цIеной керда кварталаш хьалъелга.

Сурта тIа: Обершеневайде яхача районе Ваттштрассе яхача улица тIа цIенош хьалдеш йола моттиг. Укх шера укхаза 200 гаргга керда квартираш хьалъяьй.

Центральбильда сурт.

Доккха китайски канал юхаметтаоттадеш тоадар

ПЕКИН, 22 январе. (ТАСС). XIII бIаьшере Китайн къулбехьеи къилбседеи эIаши йийза хиннача Доккхача канала берда йистошка гидротехнически балхаш доладаьд. Цунца де лаьрхIар юхаметтаоттадарал совгIа, 1700 километр дIоахал дола из канал дуккха а мухьаш тIадола кемаш леларгдолаш а кхашка тешшаме кий дехка йиш хургйолаш а тоаделга да.

Юхкхьанца оттадаьдар дерригa балхаш 1967 шерага кхоачаш йисте даха, аьнна дар, хIаьта хIанз цунна юхе ухкача районашкарча къахьегамхоша дIадоладарца балхаш йистедаха лаьрхIа ха шозза лоацъяьй. Хiанзара пятилетка йистейоалаш, хетаргахьа хьалхагIа а, Пекинан Ханьчжоун юкъе кемаши шоаш лела баржаши леларгда. Уж чуаха йиш йолаш хургда Хуанхэ а Янцзы а долаш, канал чакхдоалаш мел долча хиш тIарча порташка.

Республиканан къилбседа-малхбоалеи къулбехьа-малхбузеи гидротехнически балхаш даь даьча цар таро хургъя Амура тIа лела а Нинбо яхача городе Iоъаха а.

Деха лаьтта канал шердеш а цIендеш а, балхаш деш ба Цзянсу, Шаньдун, Хэбэй, Чжэцзян яхача провинцей массехк бIаьш эзараш ахархой. Эггара готтагIа долча 15 метр хиннача 45 метрга кхоачаш шерду из, шлюзаш хьалъю, хIаьта Цзянсу яхача хин къилбседе Уханьски тIий даьраша, ши берд эзар метр дIаьха долча тIийца вIаши бувзаш латт.

Пекин-Ханькоусски хин никъ тIа ерригa а хьалъертья додача хи тIарча хьисапера ткъаьннел тIех порташ, ужжал шлюзаш, кховзткъа тIийи перецраваши.

Адамаш хIалакде гIерта Iилманхой

ЛОНДОН. 22 январе. (ТАСС). TIема Iунал де оттадаь дола, малхбуэхьарча мехкашкара Iилма, нах хIалак бергбола керда дохьажаш кийчдеш да. «Ньюс кроникл» яхача газета Iилман обозревателa беча хоамах английски микробиологически тохкама центреи химически тIема экспериментальни станцеи болх беш болча Iилмахоша ботулизм (дуача хIамах дохьаж тохар) яха лазар хулийташ дола дохьаж кийчдаьд. Цу дохьажа массехк тIадамо цхьа миллион совгIа саг вуьргва. яхаш дувц. Обозревателa яхачох, цу тайпарча микробий терако лаьттан тIа мел дола аламаши са мел доалла хIамеи дургда.

Бакъда цунах кхоачам беш бац Iилманцара цIиймергаш. Обозревателa язду «Iилманхой 40-не совгIа тайп-тайпара микробаш — полиомиэлитни вирусаш, халераш, тифеи микробаш, иштта нерваш телхаеш йола газаш, кийчъе къахьегаш ба», яхаш.

Малхбузерча Германе форда-тIема флот юхаьIашагIдоллар

Бонн, 23 январе. (ТАСС). «Дейчланд-унион — динст»яхача ХДС ХСС-а пресс -бюллетена тIа язду, Малх бузерча Германе форда тIема флот вIашагIтохара хьалхара этап йисте яьннай, яхаш. Пресс-бюллетено яхачох, хIанз ФГР форда тIема флоте 107 тIема кема да.

Пресс — бюллетено мукарло ду, Малхбузерча Германера форда тIема флот вIашагIдолаш, цу флота тIемахой Iомабеш, кемаши форда тIема техникеи луш а США-с, Англес, Францес новкъостал ду, яхаш.

Къахьегамцара безам

Школашка деша багIараш физически къахьегаш а массадола тайпа балхаш деш а хила беза. Из хувцаш да «Школан вахарцара бувзам чIоагIбарахи дIахо а мехкара халкъа дешара система дегIайоалярахи дола Закон». Бокъонца йола къахьегама школа хила еза вай школах. Ше къа а хьегаш, бовза беза къахьегам.

Нагахьа санна мастерске берашка пайда баргбоаца болх байте, из болх кастта кIордабергба царна, хIаьта пайдан болх цар бой, къахьегама безам тIагIоргба берий. Масала, школан инвентарь тоаяр, детсадашта аша мебель яр и. их. д. а.

Общественно-пайданерча къахьегама хьокхамера бригадаш я № 51 йолча юкъерча школан дешархой бригадаш.

Города Прокопьевска № 18 йолча школерча дешархой бригадий балха опыт шоаш Iомайича, из опыт хьаэца а обществено-пайданера къахьега а чIоагIдир цар.

Школан ВЛКСМ-а комитета, учкома, пионерски дружинан совета цхьана яьча заседане соцам бир, политехнически дешар Iомадарна эша мастерски шоай кулгашца хьалъе аьнна.

Берашта хьалхашка дуккха ца кхеташ дола дешаш айттар. Бакъда, боаккхагIа болча новкъосташа гIо дир царна.

Школан мастерски еш де деза балхаш дар: 128 куб. м. лаьттанцара болх бар, 108 погонни метр арматура кийчъяр, 158 куб. м. бетон еттар, щиташ, гIайбаш, сарпалаш кийчъяр, 62000 кирпичь йода пенаш деттар. Бакъда, цу балхаша кхераданзар бераш. Де лаьрхIар кхоачащдир цар.

Школан директорцеи хьехархошцеи дага а даьнна, мастерски хьалъе йолайир цар. Барт болаш къахьегар бераша шоай мастерски хьалъеш, цар доккхал дора шоаш болх беш хьахулачох. Къахьегама тIа-тIа а дуккхагIа безам тIабодар берий, коллективизм дегIайоагIар, шоаш доладаьр белхтокхаме гIулакх хилар ехетадайтар царга.

Хiанз мастерски дика яь йисте яьннай. Мастерске чу я столярнии слесарнии классаш, автокласс, гараж, инструменташ лелаю кхо цIа. Мастерске чу оттае металлахи дахчахи хIамаш ю станокаш, фоттан хьокха станок, инструменташ ирзъю электрически чарх, иштта кхы хIамаш а йицай.

Дерригаш а кIана дац аьнна боахама балхаш шоаш ду бераша. Хiанз парташ, истолаш, диванаш, гIандаш ду цар, ше къаьстта йола кабинеташ кийчъю.

Кирпичьский заводе болх баь, металлом гулдаь, совхозашка оасар деча, баьца даарашн ялати чуэцача болх баь, 11000 сом ахча даьккхар дешархоша.

Дукха ха йоаццаш балха тIехьа шоаш кходьча ахчах школан 20 шу дуза ди белгалдоаккхаш цар нIцар фортепианон магнитофони.

51 школан дешархоша дуккха даьд пайданера балхаш, дувца дукха долаш а царгара Iомаде хIама долаш а ба уж.

Политехнически дешар Iомаде эша материальни база юллаш шоаш доаха толамаш № 51 йолча школан дешархоша хетаду ССКП XXI съезда, коммунистически хьисапе деша а, болх бе а, даха а чIоагIо ю оаха, йоах цар.

ИВАНОВ,
ВЛКСМ-а г. Грознен Орджоникидзевски райкома секретарь.

Нохчехи гIалгIаехи бола болхой кийчбар

Укх тIехьарча хана вай городерча нефтеперерабатывающи заводашка болх бе баьхкаб дуккха бола нохчийн гIалгаийн. Царех дуккхагIа барашн специальность йолаш бац, дукха ба шоай говзал лакхъе езаш а.

Хiанз массайолча нефтеперерабатывающи заводашка чIоагIа теркам тIабахийташ нохчехи гIалгIаехи болча наха говзалаш Iомаяра а, хIаьта иштта йолаш йола говзал лакхъяра а.

Дукха болча нохчашеи гIалгIашеи укх тIехьарча хана производстве говзалаш Iомаяьй. Новогрозненски нефтеперерабатывающи заводе тайп-тайпара балхаш деш хиннача Лорсанов Ширване оператора говзал Iомаяьй. Нохчий эIамигача саго балха говзал Iомаеш доккха новкъостал дир каталитически установкан начальника нов. Чирковс. Ший боккхача балха опыт йовзийтар цо къонача болхлочунга.

Новогрозненски нефтеперерабатывающи завода массехк болхло: Купчиев Ярош, Исмаилов Махьмад, Исаев Iаддарахьман, Исаевар Роза, Асма, Зота, Базуркиев Ширван, кхыбараш а штукатура, моляра, плотника болх Iомабе раьза хилар. Кастта заводе цу балхашта Iомабергболаш ба уж.

Грозненски орден лелаеча нефтеперерабатывающи заводе оператора помощник вола Эльмурзаев С., Дудаев С., слесарь Хатуев А. производстве болх бешшехьа а производственно-технически курсашка деша багIа.

Грозненски нефтеперерабатывающи завода электросварщика Исмаилов Рамзана, НГНПЗ-а электромонтера Читаевс дика чакхъяьхар нефтеперерабатывающи промышленности Управленен дешара-курсовой комбинате говзал лакхъяра курсаш, шоай гIулакх дика довзаш бола специалисташ а хилар царех.

И. СЕНЧЕНКО,
Нефтеперерабатывающи промышленности Управленен дешара-курсовой комбината директор.

Наьха унахцIено лораяр лоархIаме гIулакх да

Грознерча машин-наькъа станцен болхлой унахцIено лораяра гIулакх деш я пос. Черноречье йистте улла больница. Цу чу хирургически отделене болх беш йола лор — гиниколог Чернявская Зинаида Николаевна дика йовзаш я Грозненча машин-наькъа станцен болхлошта.

Пхийтта шера ца хаддаш геникола болх беш йолча лора практика тIехдика хиларал совгIа, больницен кулгалхошеи из хьожаш болча унахошеи чIоаггIа сийду цун.

Ший балха ди йисте даьча цун хьисап ца деш, больнице цамогаш болча наха кхоачамбалла гIулакх ца деш цIа яха са тец Зинаида Николаевна. Сона чIоагIа къахет цамогаш болча нахах. Цар лазар гаьна ца доалийташ мамогга сихагI цар унахцIено лораяра тIехь дуккхагIа къовсам лоаттабе беза, йоах Чернявскаяс.

Даьхе лораеш немций фашисташта духьал лоаттабаьча тIем тешаме лорий гIулакх деш хиларах «ЦIе седкъа» яха ордени дуккха медалаши еннай цунна совгIата. Цига яьккхача хано кхы а говзали балха опытн лакхъеш толамгара толамта аха Iомаяьча Чернявскаяна хIанз, деррига советски халкъ чехкагIа Коммунизмага кхачара гIулакха коммунистически къахьегаш долча хана, кIаьдъялари салаIари фуд хац.

Больницерча машин-наькъа проводника Буханцева Мариясс, переезда дежурнес Гультяева Антонинас, машин-наькъа ОРС-а маьхх еча цхьоагIча пекарнен болхлочо Мерзаева Рахьимата цIен нанас Лапшинас, иштта дуккханеша а чIоагIа баркал оал Зинаидайна.

— Еррал ха дунен тIа йоаккхаш се яхаргъя моттацар сона,— йоах цIена нанас Лапшинас,—цхьабакъда, бокъонца тоаяларга ластталца йолча хана дийнахь а бус а сога хьожаш хулар Зинаида Николаевна. Кiиранденах а балха ди хулар цун.

Иштта дика сий деш ва больницера лор-физиотерапевт, 75 шу долаш вола воккха саг Ткачев Иван Панфиловичи Чернявская Зинаида йолча отделенера сестра Мкартычева Аллеи. ЦIенача дег тIара баркал оал халкъо тIехдикача медицина болхлошта-лоратта, селла дикеи лаьрхIаи цар бахача наьха унахцIено лораярах.

А. ДОДОВ.

Экзамаш тIехдика дIаелар

Нохч-ГIалгIай хьехархой институте печчахьалкхен экзам дIалуш 68 заочник историкаши литератураши бар. Цар дика ка а йоалаш дIаелар печчахьалкхен экзамаш. Экзамаш тIехдика дIаелар дуккхача заочникаша а.

ЛОРИЙ ХЬЕХАМ

Туберкулез хиннача наха гIулакх дар

Туберкулез хинна саг уллача моттиге эшаш дола санитарно - гигиенически тIулакх леладар чIоагIа лоархIаме да кхыбола дезалхой, къаьстта бераш, цамогаш ца хилийтарна.

Из лазар дезалхошта дIа ца даларна эггара хьалха дедезачарех да унахо къаьсттача цIагIа улавар. Цхьабакъда, унахо къаьсттача цIагIа уллаш хиларах-м лазар дIа-юха ца далара тешам бац. Нагахьа санна унахочо ше волча бер хулийте е цунна гIулакх деш бола нах шоаш лора ца лойя хьадала йиш я цунгара лазар. Цу гIулакхашка хьожаш хила еза участкови лор.

Нагахьа санна туберкулез долча сага къаьстта цIа дала йиш еце, цунна цхьа моттиг къоастае еза, цун къаьстта ший болча маьнгена духьал цхьа хIама а элла. Унахочун маьнги пена 0,5 метр гаьна хила беза, хIаьта вокха маьнгеел 1—2 метр гаьна хила а беза, бийсан унахо кхайкавича шодаш могаш волча сага тIа кхоачаргйоацаш.

ЧIоагIа лоархIаме да унахочун тугаца леладе деза гIулакхаш а. Ура лела могаш болча унахоша киса ехка тугашкхувсаргаш лелае еза. Нагахьа санна унахо лела могаш веце, цунна къаьстта тугаш кхувса пхьегIа (кад, ей) хила еза. Из пхьегIа сир даьккха хилча дикагIа да. Унахочоа кхе, гIанда тIа лоаттае еза из пхьегIа. Тугаш кхувса пхьегIа кхоалагIа даькъа хиллаг 5 процент йолча хлорамина раствор чуйолаш хила еза, хIаьта 2 процент йолча содан растворца ханнахьа кхехкае а еза. (ПхьегIа чура тугаш дIадахар а, из цIенъяр а, юллилга а унахочо ше де деза. Нагахьа унахо ше из де могаш веце къаьстта цун гIулакхдеча саго де деза из, цхьабакъда цул тIехьагIа хлоркаца ший кулгаш дила деза цо). Канализаци йолча моттигашка тугаш хьаштагIа чу кховса деза, хьалхагIа цар химически дезинфекци а яь. Канализаци йоацача моттиге тугаш хьаштагIа чу кховса деза, хьалхе кхыдола хьайбаш тIакхоачаргдоацаш лаьтта тIа а хьекха.

Унахо уллача цIагIа хиланза яргйоаца хIамаш мара ца хилча бакъахьа я. Ужаш а цIенъеи йилеи хала доаца хIамаш хила а еза. Масала, кIувсаш цу цIагIа ца хилча бакъахьа да: уж цIенде хала да.

Унахочун барзкъашки кыйола хIамашки къаьстта лелае а йитта-а еза. ЦIагIара дом тIаьдача гермеца дIабаккха беза. Мамотта кIезигагIа хилийта деза мозий.

Унахочун къаьстта ший хила еза хIама юаш а чай молаш а йола пхьегIаш, ший къаьстта хила деза цун, сапеи. цератш цIенъю щеткеи порошоки. Унахочо хIама дуаш йола пхьегIаш къаьстта лелае а еза, 15 минута 2 процента йолча содан растворе хьекхае еза. Цул тIехьагIа ужаш йила а еза, хIаьта къаьстта царна леладеш дола гата а хьекха йокъае а еза. ПхьегIашн, гатеи, церган цIенъю щеткеи, порошоки, сапеи леладеш къаьстта шкафилг хила еза унахочун.

Уж деррига гIулакхаш мишта лел хьажа декхарийла я диспансерера сестра.

В. И. ФРЕЙЛИХ,
туберкулезни диспансера лор.

Бакура хьаьший

TIехь-тIехьагIа чIоагIлуш доагIа Советски мехкарча къамий доттагIал. Укх деношка Нохч-ГIалгIай столицера кагирхой болча баьхкаб Бакурча Вано Стуруа цIерахча нефтеперерабатывающи заводера къона болхлойн, гIулакхера бараши. Берригаш 22 саг ва уж. Дика производственникаш хинна ца Iеш, художественни самодеятельносте хьинаре дакъа лоацаш а ба уж.

Эггара хьалха Грозненски крекинг-заводе баха, цигарча кагирхой вахар, гIулакхаш довзаш хилар хьаьший. Дукха езаелар царна, дикача техникаца тоаяь йола из йоккха завод. Цу завода общежите а хилар уж.

Общежитерча болхлошта сакъердаме концерт оттадир хьаьшаша. Къаьстта зрителаш раьза хилар нохчий меттел «Нохчий вальс» яха илли даьккхача Бакура енача йоIа — Ибрагимова Кларана. Концерт йисте даьча крекинг-завода болхлоша бакинцашта шоай завода хетадаь йола альбом делар.

ШоллагIча дийнахьа город Грозне революционни тIемаш хиннаечеи, культуран учрежденешкеи хьожаш хилар хьаьший.

«Красный молот» яхача заводе, нефтяной промышленности низ бола машинаш хьаеча а хилар бакинцаш.

Бакинцаш вайрига бахкар — нохч-гIалгIайн азербайджанийн къамашта юкъера доттагIал чIоагIдалар да.

Я. БЕРГЕР.

Колхоза керда газет дергда

Грозненски района «Аргун» яхача колхоза правленеси партийни организацеси арахийцай «Коммунизмага гIо» яхача газета хьалхара номер.

Газета хьалхарча номера тIа кепа теха да ССКП Грозненски райкомеи, «Заветы Ильича» яхача газета редакцеси колхоза газета редакцега дахьийта моаршал.

Хьалхарча оагIо тIа яздаь да колхоза баьца даарий 1-ча бригадан къахьегамхошца 1959-ча шера тIаийца декхараш.

«ССКП XXI-ча съезда баха ма боаггIар накъа бахар» яхаш керте яздаьча статья тIа дувц «Аргун» яхача колхоза къахьегамхошца 1958-ча шера даьха толамаш а 1959-ча шерара декхараш а.

«Мала ва тахан хьалха» яхача рубрика кIал кепа теха да дояркашта юкъе яьржача социалистически яхьа толамаш.

Иштта газета оагIо тIа я «Механизатораша шоаш денна дош кхоачаш ца деш дусаргдац» яха колхоза инженера нов. К. Дмитриева статья, цу тIа бущ юртбоахама артеле хьалхле лелаеш бола механизатораш.

Колхоза газет бетта шозза арадувргдолаш да.

Ю. ОЛЬГИН.

ЛерттIа йоакхо е еза бахача наьха

Вай партес а правительствос а йоакхо ю бахача наьха. Денгара-ди массаз дала тоалуш латт советски халкъа вахар. Бакъда, цхьацца йолча юрташка, юртара а районера а кульгалхой бехке болаш, дикка кхоачамбоацараш нийслу къахьегамхой вахара хьашташ кхоачащдара балха юкъе.

Ачхой - Мартановски районерча СаьмуIашке яхача юрта радио, бани, клуб яц.

Тика тIа хьаэца тух, сапа, фаттен хилац. Наггахьа укхаза йохкаш хула маьхх дика етта а чам боаш а хилац.

Автобус ца хилар бахьан долаш, шоашта эшар эца Грозне бахка йиш йоацаш ба цигара къахьегамхой.

Ачхой-Мартановски райисполком декхарийла я цу гIулакхашка хьажа.

А. ИСАЕВ.

Юкъера школа яьккхарашта еша лекцеш

Политически Iилмайн хьехам дIаоаржабеча обществон Нохч-ГIалгIай отделенес юкъера школа яьккхача лакхерча дешара заведенешка деша баха безам болча катирхошта новкъостала литературан хьакъехьа лекцеш ешилга вIашагIеллад.

Цу юкъе я литературан лоархIамера темаш. Лекцеш ешаргйолаш ба педагогически института хьехархой: эрсий метта кафедран заведующи нов. Гавришевская З. А., филологически Iилмай кандидат нов. Харчевников В. И., доцент нов. Виноградов Б. С., иштта кхыбараш.

Лекцеш ешилга дIадоладеннад.

П. ПОПОВ.

«НОВОСТИ ДНЯ» ЯХА КИНОТЕАТР

Укх деношка Сунженски районе центре хьадийллар «Новости дня» яха кинотеатр «Иразах йола уйла» яха документальни кинофильм хьахьокхарца. Хiара денна шишша сеанс а оттадеш, кIиранна шозза хьокхардолаш да цига документальни фильмаш.

Укх таргача хана хьокхардга «Пхьан агрессий истори», «Московски планетарий», «Октября 40 шу» яха а иштта кхы а фильмаш.

Баха нах чIоагIа раьза ба цу Орджоникидзевская яхача станце дIадоладаьча гIулакха.

Н. СЕРГЕЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Родина яхача кинотеатре. «Полевой соловей». Долалу 9.30, 1.15, 6.10. **«Гроза над полями».** Долалу: 11.45, 4.05, 8.25.

Челюскинций цIерахча кинотеатре. Йоккхача зале — **«Фейерверк».** Долалу: 10, 12.10, 2.20, 4.30, 6.40, 8.50, 11.

№ 1 йолча эIамигача зале — **«Фейерверк».** Долалу: 8.30, 9.40, 12.50, 3, 5:10, 7.20, 9.30.

№ 2 йолча эIамигача зале — **«Фейерверк».** Долалу: 9, 11.40, 1.30, 3.30, 5:40, 7.50, 10:

№ 3 йолча эIамигача зале — **«Гроза над полями».** Долалу: 9.15, 11.25, 1.35, 3.45, 5:55, 8.05, 10.15:

Пхьоагаязду

НАЗРАНОВСКИ зооветтехникума дешархоша бокъонца дIадоладаьд техникумера беррига техничесли болх шоаш бергболаш доладаь гIулакх. Из бахьан долаш хIара шера технически болхлошка дIадодаш хинна бIаь тума совгIа паччахьалкхен рузкъа кхоле вIаштIехьа даргда.

В. НИКИТИН.

* * *

ПЕРВОМАЙСКИ райцентре бахача наьха культуран центр я районе культуран цIа. Дикача толамашца болх беш я культуран цIагIа вIашагIъехка хоровойн, драматическийн, художественни дешареи, хореографически кружокаш. Дика кхоачащду шоай декхараш цу кружокашца даькъа лоацаш болча М. Касиеваси, Л. Бережнойн, А. Биднойн, Н. Куркиеваси, А. Кузьминаси, Вл. Филипповаси, Р. Кудрияси, Т. Желябинаси. Хiанз художественни самодеятельносте республикански смотра кийчо еш ба культуран цIен болхлой.

М. АУШЕВ,
культуран цIен художественни кулгалхо.

* * *

БОККХА теркам тIабахийта вахарцара школан бувзам чIоагIбарахи дIахо школаш эргаяхарахи дола Закон Iомадеш, дешархой даьшта-ноаношта бераш къахьегама юкъе озара тIехьа хьехам луш дIахьу ший болх Наьсарен районерча Пхьилекъонгий юртарча юкъерча школен хьехархой коллективо.

Х. ХАМХОЕВ.

* * *

ВАЙ республике 270 эзар саг гаргга нохчийн гIалгIайн цIабаьхкаб. Ценош хьалде а, тоаде а, эца а 260,5 миллион сом ахча хьожаьаьд царна паччахьалкхено, хIаьта цул совгIа пхи миллион сом гаргга ахча торо йоацача наха а деннад. Республика юхаметтаоттае йолаялча денз нохчаштеи гIалгIаштеи 22.285 цIа хьалдаьд, хIаьта 15 эзар гаргга цIа хьалдеш а лат.

ЦIабаьхка нохчийн гIалгIайн дуккхагIа долча даькъе промышленносте а юрта боахаме а хьинаре къахьегаш ба.

* * *

АРАДАЬННАД аргIагIа доагIа № 2 йола ССКП Нохч-ГIалгIай обкома пропагандани агитацени «Агитатора блокнот».

Блокнота тIа да моттигерча Советий хоржамех дола РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указ.

«Беседашта лаьрхIа материалаш» яхача рубрика кIал язъяь я блокнота тIара «Нохч-ГIалгIай совнархоз 1959 шера» яха Нохч-ГIалгIай совнархоза председателе М. Евсеенко статьяи. «Ший вахаре кердача лорда тIа йоалаш латт советски школа» яха просвещенен Министра Г. Цыганкова статьяи.

Агитаторашта новкъостала, агитаторий опыт ювцаш йола материалаш а цифраш а бакъдараш а да блокнота тIа.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

* * *

ШАЛИНСКИ районе дикагIа ярех лоархIаш я Мескер-юртара клуб (зав. Г. Кушкова). Укхаза шоай болх дика дIахьош я художественни самодеятельносте кружокаш. Сакъердаме а пайдане а яр дукха ха йоацаш клубе хинна «ССКП XXI съезда накъа долхаш» яхача темах йола салаIара сайре. Хан-ханахьа лекцеш еш клубе, цу гIулакха юртара интеллигенци къаьстта школан болхлой юкъе а озаш.

Иштта дика дIахьу шоай болх Дубой-юртарча клуба болхлоша а. Цига вIашагIъехкача художественни самодеятельносте кружокашка хьинаре даькъа лоацаш 28 нохчий кхалсаг а я. Клуба заведующи волча нов. Зубайраевс дика бовза а бовзаш лелабу клуба болх.

Районерча клубий болхлой хIанз художественни самодеятельносте республикански смотра кийчо еш ба.

З. КОНЮХОВ,
Шалински района культуран отдела инспектор.

* * *

ЦХЬА эзари ах эзари совгIа тайп-тайпарча предметех (физика, географи, хими, истори, литература, естествознани) дола учебни кинофильмаш арахийца Нохч-ГIалгIай республикански фильмотеке (зав. нов. Голод). Готта пленка лелаеча аппаратаца хьахьокхаш долча цу фильмаех боккха пайда боал школашкарча дешархошта. ДукхагIа йола школаш шоай киноаппараташ йолаш я, хIаьта шоай киномеханикаш а ба цар.

Шерра дIадаржаш латт кино хьокхарца дешархошта урокаш телилга. Из чIоагIа пайдане гIулакх да. Цунга хьежжа практически киноаппарат лелае а Iомалу дешархой. Цу гIулакха доккха новкъостал ду дешархошта республикански фильмотека киномеханика Шишлова Тамарас.

С. ВОРОНИН.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: Редактора — 2-41-23, редактора зам. — 2-07-01, бехктокхама секретара — 2-25-72, корректорске — 2-30-91, партийни вахареи экономиканя отделий 2-25-72.

СФ00067 1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революцен проспект, 30/3. Заказ № 588